

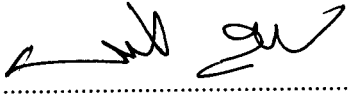
ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

กมลวรรณ หยวกทอง

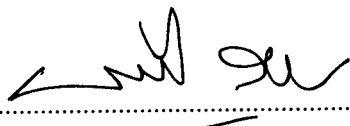
งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
พฤษภาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

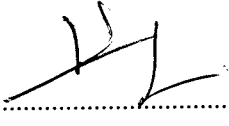
คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ กมลวรรณ หยวกทอง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.ชัยพจน์ รั้งงาม)

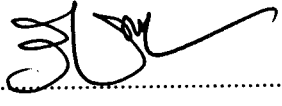
คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

..... ประธาน
(ดร.ชัยพจน์ รั้งงาม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามนก)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร อิ่มสวาสดี)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ 24 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2560

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.ชัยพนธ์ รักราม ประธานกรรมการ ผู้ควบคุมงานนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร อิ่มสวัสดิ์ กรรมการสอบงานนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้องในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและ เอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านดังปรากฏชื่อและมีได้ปรากฏชื่อในงานนิพนธ์ ฉบับนี้ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้มีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการและคณะครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ที่อำนวยความสะดวก ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำเร็จไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของงานนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแด่บิดาแม่บพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และ ประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

กมลวรรณ หยวกทอง

58920333: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน/ โรงเรียนขยายโอกาส/ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาศึกษานนทบุรี เขต 1

กมลวรรณ หยวกทอง: ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานนทบุรี เขต 1 (PROBLEMS ON THE IMPLEMENT OF STUDENT NURTURING SYSTEM IN OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL UNDER NONTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1) คณะกรรมการผู้ควบคุมงานนิพนธ์: ชัยพจน์ รังงาม, กศ.ด. 103 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานนทบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูประจำชั้น ระดับชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 210 คน ตามการเปิดตารางสุ่ม Krejcie and Morgan และ ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น จำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้น ประสิทธิภาพในการทำงานของครูประจำชั้น และขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 44 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .48-.91 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สถิติ t -test สถิติ F -test (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ใช้การเปรียบเทียบโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบรายคู่ของเซฟเฟ้ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้น โดยรวม และ รายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวม และ รายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

58920333: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; M.Ed.

(EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: STUDENTNURTURING SYSTEM/ OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL/

NONTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

KAMONWAN YOUKTHONG: PROBLEMS ON THE IMPLEMENT OF STUDENT NURTURING SYSTEM IN OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL UNDER NONTHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE1. ADVISOR: CHAIPOTRAK-NGAM, Ed.D. 103 P. 2017.

The purposes of this research were to study and to compare problems on the implement of student nurturing system in opportunity expansion school under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1. The sample used in this study was 210 teachers primary and secondary class teachers of Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1 selected by stratified random sampling according to teaching levels, work experiences and schools' sizes. The research instrument was a five-rating-scale questionnaire (44 items) with discrimination power between .48-.99 and the reliability at .99. The data was analyzed by mean (\bar{X}), standard deviation (SD), t -test, F-test (One-way ANOVA) and Scheffe' s method.

The results of the study were as follows:

1. Problems on the implement of student nurturing system in opportunity expansion school under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1 were at moderate level.
2. The comparison of problems on the implement of student nurturing system in the schools according to teachers' levels was not different statistically in general except knowing individual student. It was statistically significant difference at .05 level.
3. The comparison of problems on the implement of student nurturing system in the schools according to teachers' experiences was not different statistically.
4. The comparison of problems on the implement of student nurturing system in the schools according to schools' sizes was not different in general. Except students' development and support was statistically significantly at .05 level. It revealed that large schools has more problems on the implement of student nurturing system about students' development and support than middle schools.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
คำถามของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
ประโยชน์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
สภาพทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1.....	10
นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	14
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
สรุปผลการวิจัย.....	77
อภิปรายผล.....	79
ข้อเสนอแนะ.....	84
บรรณานุกรม.....	86
ภาคผนวก.....	90
ภาคผนวก ก.....	91
ภาคผนวก ข.....	95
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	103

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียน..... 26
2	บทบาทและหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 36
3	บทบาทและหน้าที่ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) 37
4	บทบาทและหน้าที่ของ ผู้บริหารสถานศึกษา..... 39
5	บทบาทและหน้าที่ของ ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา..... 41
6	บทบาทและหน้าที่ของ ครูประจำวิชาหรือครูทั่วไป..... 42
7	บทบาทและหน้าที่ของ ครูแนะแนว..... 43
8	บทบาทและหน้าที่ของ ครูหัวหน้าระดับ..... 44
9	บทบาทและหน้าที่ของนักเรียน..... 45
10	บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 45
11	บทบาทและหน้าที่ของผู้ปกครอง/ เครือข่ายผู้ปกครอง..... 46
12	บทบาทและหน้าที่ของชุมชน..... 47
13	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 55
14	สถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1..... 60
15	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน..... 61
16	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนนทบุรี เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมและ รายข้อ..... 62
17	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนนทบุรี เขต 1 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมและรายข้อ..... 63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวม และรายชื่อ.....	64
19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยภาพรวมและรายชื่อ.....	65
20 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมและรายชื่อ.....	66
21 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับชั้น โดยภาพรวมและรายด้าน.....	68
22 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับชั้น โดยภาพรวมและรายด้าน.....	69
23 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสิทธิภาพในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน.....	70
24 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสิทธิภาพในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน.....	72
25 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน.....	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
26	74
เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามขนาด โรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน.....	
27	76
เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยเป็นรายกลุ่มปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน จำแนกตามขนาด โรงเรียน.....	
28	102
ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามปัญหา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1.....	

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
2 กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	35

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี รวมถึงการเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด ซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของทุกคนจนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤติทางสังคม ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เด็กและเยาวชนในปัจจุบันประสบกับปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทำแท้ง เข้าถึงและติดยาเสพติดได้ง่าย สูบบุหรี่ ดื่มสุรา เล่นการพนัน เสพติด สื่อคอมพิวเตอร์ ติดยาจนนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทะเลาะวิวาท ใช้ความรุนแรง ในการแก้ปัญหา เครียด ซึมเศร้า เบื่อหน่าย คิดฆ่าตัวตาย ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม มีความห่างเหิน จากครอบครัว ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาจริยธรรมและความคิดน้อยลง ขาดหลักในการยึดเหนี่ยว จิตใจ ความสามารถในการควบคุมตนเองน้อยลง ฯลฯ ครอบครัวและโรงเรียนนับเป็นสถาบัน ทางสังคมอีกสถานบันหนึ่งที่มีหน้าที่สำคัญ ในการดูแลเด็กและเยาวชนให้เจริญเติบโตเป็นคนดี ของสังคม ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของบิดามารดา ผู้ปกครอง และคณะครู ที่จะต้องช่วยกันประคับประคอง อบรม สั่งสอน ดูแล ชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตของเด็ก และเยาวชนมิให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ผิดและไม่เหมาะสม ดังพระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ความว่า “...เยาวชนทุกคนมิได้ต้องการทำตัวเอง ให้ตกต่ำหรือเป็นปัญหาแก่สังคมประการใด แท้จริงต้องการจะเป็นคนดี มีความสำเร็จ มีฐานะ มีเกียรติ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น แต่การที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัย ผู้แนะนำ ควบคุมให้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง ในฐานะหน้าที่ที่เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหาร การศึกษา ท่านจะช่วยเขาได้มากที่สุด เพราะมีส่วนควบคุมดูแลใกล้ชิดอยู่ทุก ๆ ด้าน รongลงมาจาก บิดา มารดา...” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, หน้า 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2553) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา6) การจัดการศึกษา สำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม

การสื่อสารและการเรียนรู้ มีสิทธิได้รับการศึกษาในการศึกษาขั้นพื้นฐาน เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ (มาตรา 10) และแนวทางการจัดการศึกษายังคงให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน เป็นผู้มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญในด้านความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดขึ้นจากกรมสามัญศึกษา โดยความร่วมมือของกรมวิชาการ และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขร่วมกันจัดทำขึ้น โดยมุ่งหวังให้ครูทุกคนสามารถให้ความดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในทุก ๆ ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 (จุไรรัตน์ เกิดปรำงค์, 2557, หน้า 1)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียนอย่างเป็นระบบขั้นตอน โดยมีครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหาร เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีการรายงานผลการดำเนินงานในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ประกอบด้วย การดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่

- 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยความที่นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาที่แตกต่างกัน ผ่านการหล่อหลอมเลี้ยงดูให้เกิดพฤติกรรมในหลายลักษณะทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น
- 2) การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการหาวิธีที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหา และความต้องการจำเป็นซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้แบ่งกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา
- 3) การส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มคัดกรอง ได้พัฒนาศักยภาพในตนเองให้มากที่สุด ให้มีความภาคภูมิใจในตนเอง
- 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา ด้วยการหาวิธีป้องกันและแก้ไขช่วยเหลือนักเรียนให้มีทักษะชีวิต
- 5) การส่งต่อ เป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งบางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอาจเกินความสามารถของครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นจึงต้องมีการส่งต่อเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือ ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ

และพัฒนาตามศักยภาพ เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้รับการป้องกันและแก้ปัญหาอย่างทั่วถึง และตรงตามสภาพปัญหา รู้จักตนเองมีทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถดำรงตนอยู่ในสังคม ได้อย่างเหมาะสมและมีความสุขบนพื้นฐานของความเชื่อที่นักเรียนทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ เพียงแต่วิธีการที่ใช้และระยะเวลาอาจแตกต่างกันตามธรรมชาติพื้นฐาน ของนักเรียนและปัจจัยแวดล้อม โดยมีครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ภายใต้การขับเคลื่อนและสนับสนุนของผู้บริหาร และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558, หน้า 19)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีโรงเรียนอยู่ใน ความรับผิดชอบ ทั้งหมด 32 โรงเรียน ซึ่งจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หน้าที่ของโรงเรียนนอกจากปฏิบัติงานตามที่หน่วยงานต้นสังกัดมอบหมาย หน้าที่สำคัญ อีกอย่างหนึ่งซึ่งโรงเรียนในสังกัดต้องดำเนินงานควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน นั่นคือ ระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยทุกโรงเรียนต้องดำเนินการให้ให้การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากรายงานผลการดำเนินการ จัดการศึกษาโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2557 พบว่า มีโรงเรียนหลายแห่งในสังกัดที่นักเรียนมีพฤติกรรม อันไม่พึงประสงค์ จำเป็นที่ครูผู้สอนผู้ใกล้ชิด นักเรียนต้องคอยให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ แนะนำให้ประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้อง ซึ่งนักเรียน ที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังค้นหาตนเอง มีพฤติกรรมอยากรู้ อยากลอง และมักมีพฤติกรรมที่ ไม่พึงประสงค์บางอย่าง ได้แก่ การคบเพื่อน มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงต่อ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ขอบทะเลาะวิวาท หนีเรียน และการออกกลางคัน แต่ก็มีหลาย โรงเรียนที่สามารถจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ผลดีจนประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับ ของผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนหน่วยงาน ต้นสังกัด ในการแก้ปัญหาเพื่อให้การจัดการศึกษา การพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น จะเป็นหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดซึ่งเป็นบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1, 2557, หน้า 22)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ว่ามีปัญหาในการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับใด

ประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างไร เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกตามช่วงชั้น ประสบการณ์ของครูประจำชั้น และขนาดของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำไปใช้พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้น ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

คำถามการวิจัย

1. ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 อยู่ในระดับใด
2. ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้น ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียนมีความแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

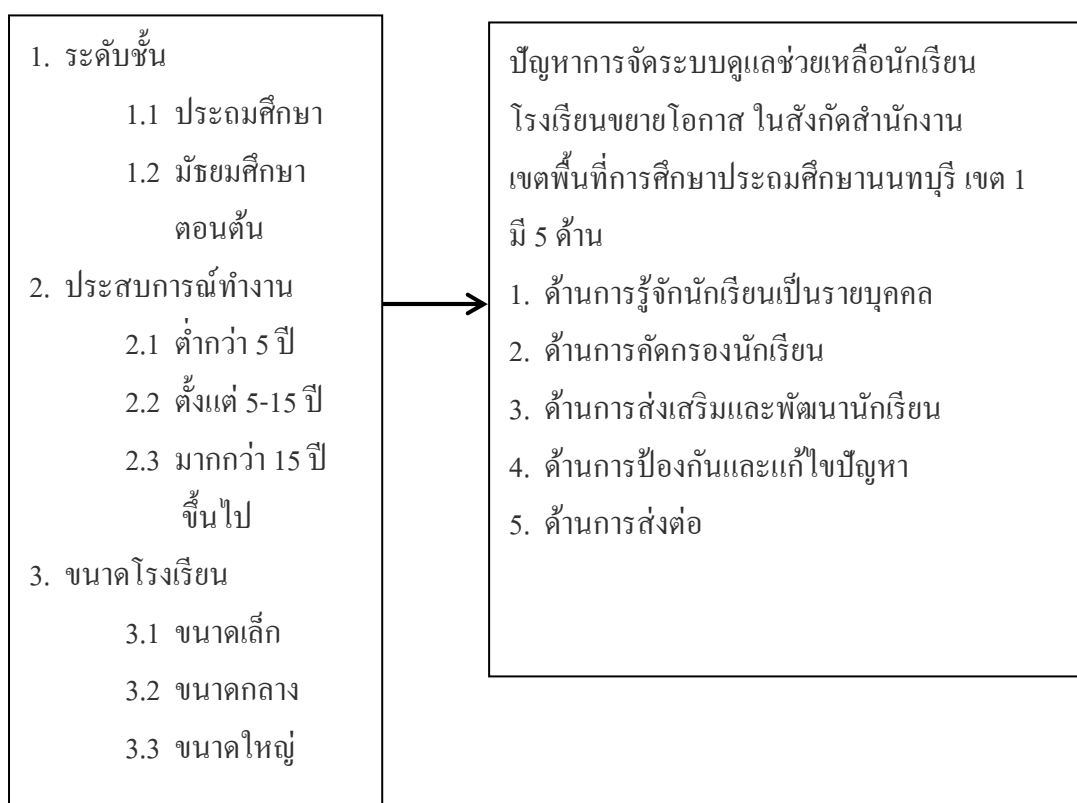
ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้น ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียนมีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ซึ่งกำหนดกรอบแนวคิดจากกรมสุขภาพจิต (2546 ก, หน้า 39-67) ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อ โดยศึกษาและเปรียบเทียบกับครูประจำชั้นในโรงเรียนขยายโอกาส จำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้น ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

สามารถนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ

- 1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน
- 1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
- 1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 1.5 ด้านการส่งต่อ

2. ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูประจำชั้นระดับชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาส ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 รวม 8 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 477 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูประจำชั้นระดับชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำนวน 210 คน ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) และได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งตัวแปรต้นออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1.1 ระดับชั้นของครูประจำชั้น จำแนกเป็น

3.1.1.1 ประถมศึกษา

3.1.1.2 มัธยมศึกษาตอนต้น

3.1.2 ประสบการณ์ทำงาน จำแนกเป็น

3.1.2.1 ต่ำกว่า 5 ปี

3.1.2.2 ตั้งแต่ 5-15 ปี

3.1.2.3 มากกว่า 15 ปีขึ้นไป

3.1.3 ขนาดโรงเรียน จำแนกเป็น

3.1.3.1 ขนาดเล็ก

3.1.3.2 ขนาดกลาง

3.1.3.3 ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

3.2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน

3.2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

3.2.5 ด้านการส่งต่อ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการส่งเสริม ป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ มีการประสานงาน ร่วมมือกัน อย่างใกล้ชิดกับครูและผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้วยวิธีการและมีเครื่องมือ ที่มีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนชัดเจน มีคุณภาพ มีมาตรฐานและมีหลักฐาน การดำเนินงานสามารถ ตรวจสอบได้ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูลที่จำเป็น เกี่ยวกับตัวนักเรียน ทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านส่วนตัว และประวัติพฤติกรรมของนักเรียน รายบุคคล เพื่อที่จะช่วยให้ครูประจำชั้นมีความเข้าใจและรู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูล มาใช้ในการวิเคราะห์คัดกรองนักเรียน และสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

2. การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหามาแต่กรณี ด้วยการใช้ระเบียบสะสม การสังเกต การได้ข้อมูลครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องและเพื่อนนักเรียน

3. การส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมให้ให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูประจำชั้น ทั้งในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ให้สามารถพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสูงสุดตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน สำหรับกลุ่มปกติต้องพัฒนาให้ดีขึ้น ส่วนกลุ่มเสี่ยงต้องจัดกิจกรรมให้เป็นกลุ่มปกติและป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีปัญหาในอนาคต โดยครูประจำชั้นต้องคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนในแต่ละคน ทำให้นักเรียนมีคุณภาพและมีความภาคภูมิใจตนเองในด้านต่าง ๆ มากขึ้น

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน หมายถึง การดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึงและใกล้ชิด ไม่ละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม โดยเฉพาะนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา

5. การส่งต่อนักเรียน หมายถึง การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มที่มีปัญหารุนแรงที่ครูประจำชั้นไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้โดยลำพัง จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น งานแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์ จิตแพทย์ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานักเรียนที่เกิดขึ้น

โรงเรียนขยายโอกาส หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

ขนาดโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่แบ่งตามจำนวนนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนตามจำนวนนักเรียน จำแนกเป็น

1. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 299 คน
2. โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300-599 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 600-1,499 คน

ระดับชั้น หมายถึง การจัดศึกษาตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น

ปีที่ 1-6

1. ระดับชั้นประถมศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ประสบการณ์ หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานของ
ครุฑนับตั้งแต่วันที่บรรจุแต่งตั้งจนถึงปัจจุบัน จำแนกเป็น

1. ต่ำกว่า 5 ปี
2. ตั้งแต่ 5-15 ปี
3. มากกว่า 15 ปีขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอเรียงลำดับต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
2. นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.1 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.2 วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.3 คุณค่าของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.4 กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.5 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ตั้งอยู่ภายในศูนย์ราชการจังหวัดหนองบัวลำภู ถนนรัตนวิเชียร ตำบลบางกระสอบ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู มีภารกิจหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใน 2 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองหนองบัวลำภู และอำเภอบางกรวย มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น 158 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 32 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 9 โรงเรียน และโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 8 โรงเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 42 โรงเรียน และโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ จำนวน 84 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, 2557, หน้า 1)

วิสัยทัศน์ (Vision)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เป็นองค์กรที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐาน และภาคภูมิใจในความเป็นไทยอ่านออก เขียนได้ ลายมือสวย คิดคำนวณเป็น เน้นวิชาการ ผสานเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษา ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เข้มแข็ง และพร้อมบริการ
2. จัด ส่งเสริม สนับสนุนองค์กรภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ
3. ส่งเสริม สนับสนุน การบริหารจัดการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษา
4. จัด ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนภาคภูมิใจในความเป็นไทย

เป้าประสงค์ (Goals)

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ
2. ประชากรในวัยเรียนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษาชาติ
3. สถานศึกษาทุกแห่งมีการบริหารจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ
4. ผู้เรียนตระหนัก เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

กลยุทธ์ (Strategies)

1. ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นไทย และวิถีตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงให้แก่ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา
2. เพิ่มอัตราการเข้าเรียนในทุกระดับ ทุกกลุ่มเป้าหมาย ลดอัตราการออกกลางคัน
3. ยกระดับคุณภาพการศึกษา
4. เร่งรัดพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ
5. สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

นโยบายและจุดเน้นที่เกี่ยวกับการศึกษา : นโยบายโรงเรียน 3 D

1. Decency อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
2. Democracy ประชาธิปไตย
3. Drug free ห่างไกลยาเสพติด

จุดเน้นของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

4 กลยุทธ์ 16 จุดเน้น

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาองค์กรให้พร้อมบริการ

จุดเน้นที่ 1 Resort Office

จุดเน้นที่ 2 e-Office

จุดเน้นที่ 3 5หน่วยงานสร้างสรรค์ 1 โรงเรียน

จุดเน้นที่ 4 เพิ่มโอกาสทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาการวิชาการเพื่อการเรียนรู้

จุดเน้นที่ 5 ICT เพื่อการเรียนรู้

จุดเน้นที่ 6 พัฒนากระบวนการคิด

จุดเน้นที่ 7 พัฒนาการอ่าน การเขียน

จุดเน้นที่ 8 ห้องเรียนคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาครูและบุคลากรเพื่อการปฏิบัติงาน

จุดเน้นที่ 9 5 เรื่องประเทืองปัญญา

จุดเน้นที่ 10 1 คน 1 ปี 1 นวัตกรรม

จุดเน้นที่ 11 ครูมืออาชีพเสมอทาง

จุดเน้นที่ 12 คุณธรรมนำความรู้

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพสู่มาตรฐานสากล

จุดเน้นที่ 13 พัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศแบบก้าวกระโดด

จุดเน้นที่ 14 สร้างจุดขายที่แตกต่าง

จุดเน้นที่ 15 ดำรงคุณภาพอย่างยั่งยืน

จุดเน้นที่ 16 SBM (School Based Management)

(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1, 2557)

นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษา เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เห็นความสำคัญและได้กำหนดให้สถานศึกษาในฐานะหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548, หน้า 2)

ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมแรงร่วมใจกันช่วยเหลือส่งเสริมนักเรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง โดยยึดสายใยและความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ความว่า “ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต ได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหาร ครู และอาจารย์ ให้ส่งเสริมดูแล พัฒนา นักเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม
2. วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครูและอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคน ที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
3. สนับสนุนให้ครูมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน โรงเรียน และชุมชน เชื่อมประสานและรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. ประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ส่งเสริม พัฒนานักเรียนและเยาวชนในรูปแบบ สหวิทยาการ

ในสภาวะวิกฤติของสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีภัยจากสิ่งต่าง ๆ ภายนอกมากมาย เช่น ภัยจาก สารเสพติด ความล้มเหลวทางการเรียน ครอบครัว อาชีพ ภัยทางเพศ ความรุนแรง การกลั่นแกล้ง รังแก อุบัติเหตุ ฯลฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้ สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนทุกคน ได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ได้อย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วม โดยมีมาตรการสู่ การปฏิบัติ ดังนี้

1. สร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนมีมาตรฐานในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม สิทธิเด็ก ตลอดจนป้องกัน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ปัญหาสารเสพติด ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาทางเพศ โดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น
3. สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงความรู้สารสนเทศและความร่วมมือ ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ประสานการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาส่งเสริม แก่ไข และส่งต่อ นักเรียนในทุกระดับและทุกประเภท

แนวคิดเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้ ผู้รับผิดชอบต้องมีความเชื่อว่า ทุกคนต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย การให้โอกาส เชื่อมั่นว่าทุกคนมีศักยภาพที่จะ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เพราะกระบวนการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีขั้นตอนชัดเจน โดยมวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องอาศัยการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ของครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักใน การดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษามีส่วนร่วมใน การดำเนินงาน

ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546 ข, หน้า 7) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการ การดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการประสาน ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจาก โรงเรียน และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่ง หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า 17) ให้ความหมายว่า ระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วย วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก ในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคนมีส่วนร่วม และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤต ทั้งปวง

จากความหมายข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการ ดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน

โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน โดยมุ่งหวังเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า 5) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอย หลักฐาน การปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินได้

คุณค่าของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า 5) ได้สรุปคุณค่าของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปได้อย่างดีและอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตัวเอง ควบคุมตัวเองได้ มีการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาความเก่ง (IQ) คุณธรรมจริยธรรม (MQ) และความมุ่งมั่นที่เอาชนะอุปสรรค (AQ)

4. นักเรียนมีการเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนาตามศักยภาพ

5. ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็ง จริงจังด้วย ความเอื้อ

อาทร

กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน โดยอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดของครูประจำชั้น ผู้บริหาร เพื่อนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีวิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีการรายงานผลการดำเนินงานในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีทักษะ

การดำรงชีวิต ประกอบด้วย การดำเนินงาน 5 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, หน้า 22) ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความหลากหลายของนักเรียนแต่ละคนซึ่งมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ผ่านการอบรม เลี้ยงดูจากพ่อแม่ผู้ปกครอง และเติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายแตกต่างกัน หล่อหลอมให้นักเรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไป ดังนั้น การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จึง หมายถึง การศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมหลากหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวนักเรียนแต่ละคน และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการคัดกรองนักเรียนเพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาควรมีสำหรับใช้ในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีดังนี้

1. ความสามารถและความถนัด ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการเรียน ความสามารถด้านกีฬา ศิลปะ ดนตรี ความถนัดเฉพาะทาง บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน ฯลฯ
2. สุขภาพและลักษณะทางร่างกาย ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนสูงและน้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย/ ความพิการ ความสะอาดของร่างกาย ฯลฯ
3. ประวัติครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว การใช้สารเสพติด สุรา การพนัน การใช้ความรุนแรง รายได้ และภาระใช้จ่ายของพ่อแม่/ ผู้ปกครอง ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน ฯลฯ
4. การปรับตัวทางด้านอารมณ์และสังคม ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง สภาพอารมณ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน อารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล ตื่นตกใจง่าย กลัวการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม บุคลิกภาพเก็บตัว ขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจ ฯลฯ
5. ความสนใจและการมองเป้าหมายในอนาคต ได้แก่ กิจกรรมที่ชอบทำ ในยามว่าง การใช้เวลา/ ความสนใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นพิเศษ การวางแผนการศึกษาต่อ/ ประกอบอาชีพ ฯลฯ
6. ปัจจัยเสี่ยง ได้แก่ การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงอันตราย/ มีแนวโน้มที่จะถูกชักจูงได้ง่าย ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว การใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน

การถูกคุกคามล่วงละเมิดทางเพศ การคบเพื่อนต่างเพศ การแต่งกายที่ล่อแหลม ฯลฯ

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย (ชุดิมา สุรเศรษฐ และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ, 2557 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558, หน้า 23)

1. ระเบียบสะสม (Cumulative record) หมายถึง เอกสารที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาหรือออกจากสถานศึกษานั้น ๆ ไปเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมจะให้ข้อมูลในภาพรวมของนักเรียนแต่ละคนในด้านต่าง ๆ (ข้อมูลส่วนตัว ประวัติครอบครัว สุขภาพ ประวัติการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ข้อมูลจากแบบสำรวจและแบบทดสอบ เป้าหมาย การศึกษาต่อ และอาชีพ แผนที่แสดงการเดินทางจากโรงเรียนไปบ้าน บันทึกการเยี่ยมบ้าน ฯลฯ) ซึ่งชนิดของระเบียบสะสมที่นิยมใช้ในปัจจุบันมีทั้งแบบแผ่นเดี่ยว/แผ่นพับ แบบเป็นซอง/แฟ้ม แบบเป็นสมุดบันทึก แฟ้มอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในการนำไปใช้ควรเลือกใช้ระเบียบสะสมที่มีรูปแบบที่เกิดประโยชน์มากที่สุดตามความพร้อมและความเหมาะสมของโรงเรียน ควรมีการบันทึกข้อมูลจากหลายแหล่ง หลายวิธี อาทิ ข้อมูลจากตัวนักเรียน บิดามารดา ผู้ปกครอง ฯลฯ โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถาม การทำอัตชีวประวัติ การทำแบบทดสอบ ฯลฯ และข้อมูลที่จัดเก็บต้องตรงกับความเป็นจริง เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันบันทึกอย่างชัดเจนไม่คลุมเครือ

2. การสังเกต (Observation) หมายถึง การเฝ้ามองและรับรู้พฤติกรรมตามธรรมชาติของบุคคล หรือสิ่งที่สังเกตด้วยความตั้งใจ โดยอาศัยประสาทสัมผัสในการรับรู้ ผู้สังเกตควรเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องการสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้โดยไม่นำความคิดเห็นหรือคุณลักษณะประจำตัวของผู้สังเกตเข้ามามีอิทธิพลต่อการสังเกต มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการสังเกตแต่ละครั้งว่าจะสังเกตใคร สังเกตพฤติกรรมอะไร ในสถานการณ์ใด และจะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เพื่อประโยชน์อะไร ควรสังเกตพฤติกรรมของบุคคลควบคู่ไปกับสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม ควรสังเกตในหลายสถานการณ์และในหลายช่วงเวลาเนื่องจากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมมักมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล และในการสังเกตควรสังเกตบุคคลเพียงคนเดียวและกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตให้ชัดเจนในการสังเกตแต่ละครั้ง ควรสังเกตบุคคลในสถานการณ์วิกฤตบ้างเพื่อจะได้ทราบถึงบุคลิกภาพที่แท้จริงบางประการของผู้สังเกต ในการสังเกตต้องสังเกตพฤติกรรมที่เป็นจริงตามธรรมชาติโดยพยายามไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว และควรมีผู้สังเกตหลาย ๆ คน เพื่อป้องกันข้อบกพร่องอันเนื่องมาจากอคติของผู้สังเกตและช่วยให้การสังเกตพฤติกรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ มีความรอบคอบและกว้างขวาง

ยิ่งขึ้น การบันทึกการสังเกต ควรทำทันทีหลังจากที่ดำเนินการสังเกตเสร็จสิ้นแล้ว โดยใช้ภาษาเขียนที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการตีความ สิ่งที่ควรจดบันทึกการสังเกต ได้แก่ พฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตและเหตุการณ์แวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เหตุการณ์ทั้งด้านดีและไม่ดีเพื่อจะได้มองเห็นบุคลิกภาพที่แท้จริงของเด็ก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนและหลังจากที่ผู้ถูกสังเกตได้แสดงพฤติกรรมเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับพฤติกรรมที่บุคคลได้แสดงออกรวมทั้งคำพูดสำคัญ ๆ ที่ผู้ถูกสังเกตได้พูดออกมาเพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจและตีความพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต ควรบันทึกพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา ไม่ควรเพิ่มเติมความคิดเห็นของผู้สังเกตในการบันทึกพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกหากผู้สังเกตมีความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อการช่วยเหลือ/ แก้ไขควรเขียนแยกเป็นอีกหัวข้อหนึ่งจากพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่สังเกตพบ และตรวจสอบผลที่ได้ด้วยเครื่องมือหรือเทคนิควิธีการอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วย

3. การสัมภาษณ์ (Interview) หมายถึง การสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ควรมีการเตรียมการสัมภาษณ์ในหัวข้อต่าง ๆ อาทิ การตั้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ การศึกษาข้อมูล/ เรื่องราวของผู้ถูกสัมภาษณ์ เตรียมคำถามการสัมภาษณ์ ติดต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ รวมถึงการจัดเตรียมสถานที่ การเปิดการสัมภาษณ์ควรสร้างสัมพันธภาพที่ดี แสดงความใส่ใจ ทักทาย ชวนพูดคุยชี้แจงรายละเอียด รักษาความอบอุ่นเป็นมิตรตามธรรมชาติ ไม่เร่งรีบ ระหว่างการสัมภาษณ์ ใช้คำถามที่เตรียมมาเป็นแนวทาง ยอมรับความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ แสดงความเข้าใจ ivate ความรู้สึก เป็นผู้ฟังที่ดี ในการปิดการสัมภาษณ์ ควรปิดการสัมภาษณ์อย่างเป็นกันเอง บอกประโยชน์ที่ได้กล่าวขอบคุณ นัดหมายครั้งต่อไป แสดงมารยาทที่ดี ไม่รีบร้อนลุกสี่ลุกกลนแม้ใกล้หมดเวลา และบันทึกผลการสัมภาษณ์ทันทีและเก็บบันทึก การสัมภาษณ์เป็นความลับ

4. อัตชีวประวัติ (Autobiography) หมายถึง การที่บุคคลเขียนเล่าเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และความมุ่งหวังต่าง ๆ ในชีวิต ซึ่งจะช่วยให้บุคคลได้คิดถึงเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองอย่างมีระบบ เกิดความเข้าใจในตนเอง เข้าใจถึงเจตคติส่วนตัวและอารมณ์ที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของแต่ละบุคคล การเขียนอัตชีวประวัติสามารถทำได้ใน 2 รูปแบบ คือ

4.1 แบบกำหนดหัวข้อให้เขียน (Structured autobiography) ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ สามารถรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ ในแต่ละหัวข้อได้ง่ายและรวดเร็ว และช่วยให้นักเรียนจัดระบบความคิดของตนเองได้

4.2 แบบให้เขียนได้อย่างเสรี (Unstructured autobiography) ซึ่งจะช่วยให้เปิดเผยบางสิ่งบางอย่างที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจ เนื่องจากผู้เขียนมักจะเขียนในสิ่งที่ตนเห็นว่ามีมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นมาของตน

ในการให้นักเรียนเขียนอัตชีวประวัติ ครูควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เพื่อให้ทำให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจ ยินดีเปิดเผยเรื่องราวต่าง ๆ ของตนให้ครูได้ทราบโดยไม่ปิดบัง หรือบิดเบือนข้อมูล ควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการให้เขียนอัตชีวประวัติ เช่น เพื่อช่วยให้ ครูรู้จักนักเรียนดีขึ้นและเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองดีขึ้น ให้ความมั่นใจกับนักเรียนว่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่นักเรียนเขียนนั้น จะได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ครูควรขอให้นักเรียนเขียนอัตชีวประวัติเมื่อมีเหตุผลสำคัญจริง ๆ เท่านั้น ไม่ควรให้นักเรียนเขียนพร่ำเพรื่อหรือสั่งให้เขียนซ้ำกันเพราะจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และควรรีบอ่านอัตชีวประวัติของนักเรียนหลังที่นักเรียนได้เขียนส่งแล้วโดยเร็วที่สุด เพื่อจะได้ทราบประวัติความเป็นมาเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในชีวิตของนักเรียนตลอดจนความรู้สึกนึกคิดที่นักเรียนมีต่อตนเอง เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

5. บันทึกประจำวัน (Diary record) หมายถึง การที่บุคคลเขียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรม และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนได้ประสบในแต่ละวัน ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตนเกี่ยวกับกิจกรรมและเหตุการณ์เหล่านั้น

6. แบบสอบถาม (Questionnaire) หมายถึง ชุดของข้อความที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย โดยอาจให้ผู้ตอบเขียนตอบเป็นข้อความหรือทำเครื่องหมายลงในชุดข้อความ ผลที่ได้จากการทำแบบสอบถามจะช่วยให้ทราบถึงข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม ความต้องการ ความสนใจ ปัญหา ฯลฯ ของผู้ตอบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามนั้น ๆ ครูสามารถสร้างแบบสอบถามขึ้นเองได้ด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยากมากนัก และสามารถเก็บข้อมูลได้จำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งแบบสอบถามที่เลือกใช้/ พัฒนาขึ้นต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน มีการจัดหมวดหมู่อย่างเหมาะสม ตามประเด็นหลักประเด็นย่อย โดยเรียงลำดับให้ต่อเนื่องกัน ใช้ภาษาที่สั้นกะทัดรัดได้ใจความ ถามให้ตรงประเด็นที่ต้องการทราบ โดยไม่อ้อมค้อม ระดับภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้ตอบ เข้าใจง่าย แต่ละข้อความควรมีหน่วยเพียงประเด็นเดียว ไม่กำกวมจนผู้ตอบมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากที่ผู้ถามต้องการ คำถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมโดยทั่วไป อาจต้องกำหนดช่วงเวลาและสถานการณ์ที่ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรมให้ชัดเจน แบบสอบถามที่ต้องการให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นหรือเจตคติ ไม่ควรให้ผู้ตอบเขียนชื่อลงในแบบสอบถาม

7. การเยี่ยมบ้าน (Home visitation) หมายถึง การไปดูสภาพที่แท้จริงของที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม ชุมชนบริเวณรอบ ๆ ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับบุคคลในครอบครัว ในการไปเยี่ยมบ้านควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ว่าจะไปเยี่ยมบ้านหรือพบครอบครัวของนักเรียนเพื่ออะไร มีการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ระยะทาง สมาชิกในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว ฯลฯ และควรมีการนัดหมายล่วงหน้าเพื่อให้พร้อมทั้งสองฝ่าย และไปตามนัดหมาย หากไม่สามารถไปได้ต้องแจ้งล่วงหน้า เพราะผู้ปกครองบางคนอาจต้องหยุดงานเพื่อรอพบครู และบันทึกสรุปผลการเยี่ยมบ้านหลังกลับจากเยี่ยมบ้านทันทีเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8. การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี (Case study) หมายถึง กระบวนการศึกษาบุคคลอย่างละเอียด ต่อเนื่อง โดยใช้เทคนิคหลาย ๆ อย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้อา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และวินิจฉัยปัญหาเพื่อทำความเข้าใจถึงสาเหตุหรือที่มาของสิ่งที่ศึกษา อันจะนำไปสู่การดำเนินการหรือการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือ แก้ไข ป้องกันปัญหา หรือส่งเสริมพัฒนาการของบุคคลต่อไป

ด้านการคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่รวบรวมได้จากการใช้เครื่องมือ/วิธีการที่หลากหลายเพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มาพิจารณาเพื่อจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนดซึ่งโรงเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2, 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม สามารถแบ่งได้เป็น 1) กลุ่มปกติ และ 2) กลุ่มเสี่ยง/ มีปัญหา ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม สามารถแบ่งได้เป็น 1) กลุ่มปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง และ 3) กลุ่มปัญหา และในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม สามารถแบ่งได้เป็น 1) กลุ่มปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง 3) กลุ่มปัญหา และ 4) กลุ่มพิเศษ ซึ่งอาจนิยามกลุ่มได้ดังนี้

1. กลุ่มปกติ หรือ กลุ่มส่งเสริมพัฒนา หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนว่าอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ นักเรียนมีความพร้อมในด้านการเรียนรู้ สุขภาพ ความประพฤติ การปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา

2. กลุ่มเสี่ยง หรือ กลุ่มป้องกัน หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน นักเรียนมีแนวโน้มอันอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านการเรียนรู้ สุขภาพ ความประพฤติ การปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาตามกรณี

3. กลุ่มปัญหา หรือ กลุ่มแก้ไข หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหา ตามเกณฑ์การคัดกรองของ โรงเรียน นักเรียนมีปัญหาในด้านการเรียนรู้ สุขภาพ ความประพฤติ การปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน หรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ* ที่ควรต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหาและความต้องการของนักเรียนเป็นรายกรณี (หมายเหตุ * กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา โดยแบ่งเป็น 9 ประเภท ได้แก่ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก และ 9) บุคคลพิการซ้อน)

4. กลุ่มพิเศษ หรือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มพิเศษตามเกณฑ์การคัดกรองของ โรงเรียน นักเรียนมีความสามารถพิเศษอันโดดเด่นในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถพิเศษนั้นอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้ให้คำนิยาม “เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ” ว่า หมายถึง เด็กที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านในด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางทัศนศิลป์และศิลปะการแสดง ความสามารถ ด้านดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถทางวิชาการในสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือหลายสาขาอย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กกลุ่มอื่นที่มีอายุระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์เดียวกัน

วิธีการคัดกรองนักเรียน

นอกเหนือจากการศึกษาเพื่อทำความรู้จักและเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยอาศัยเทคนิควิธีการที่หลากหลายในขั้นตอนของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้ว โรงเรียนสามารถพัฒนาเกณฑ์การสังเกตข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเบื้องต้น หรือเลือกใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่มีผู้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการคัดกรองนักเรียนได้หลากหลายวิธี ดังนี้

1. เกณฑ์การสังเกตข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเบื้องต้น เพื่อใช้ประกอบการคัดกรองนักเรียนที่ควรได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษ (กลุ่มป้องกันและกลุ่มแก้ไข)

ตัวอย่างเกณฑ์การสังเกตเพื่อใช้ประกอบการคัดกรองนักเรียน

ด้านการเรียน

1. ผลการเรียนต่ำกว่า 2.00
2. ผลการเรียนตกลงอย่างเห็นได้ชัด
3. ติด 0, ร., มผ. หลายรายวิชา
4. ขาดเรียนในวิชาต่าง ๆ มากกว่าร้อยละ 80
5. มาโรงเรียนสายมากกว่าร้อยละ 80
6. มีความรู้สึกละเลยหรือไม่ดีต่อวิชาเรียน/ ครูผู้สอน

ด้านสุขภาพ

1. น้ำหนักผิดปกติไม่สัมพันธ์กับส่วนสูงหรืออายุตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. มีโรคประจำตัว
3. เจ็บป่วยบ่อย
4. มีความพิการทางกาย
5. มีความบกพร่องทางการได้ยิน การฟัง การมอง ฯลฯ

ด้านอารมณ์

1. เครียด วิตกกังวล
2. ซึมเศร้า
3. มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง

ด้านเศรษฐกิจ

1. พ่อแม่/ ผู้ปกครองตกงาน
2. พ่อแม่/ ผู้ปกครองรายได้น้อย
3. พ่อแม่/ ผู้ปกครองมีภาระหนี้สิน
4. นักเรียนไม่มีเงินพอรับประทานอาหารกลางวัน ซื้ออุปกรณ์การเรียน
5. นักเรียนใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยเกินฐานะ

ด้านครอบครัว

1. พ่อแม่แยกทางกัน หรือ แต่งงานใหม่
2. อาชีพของพ่อแม่/ ผู้ปกครองเสี่ยงต่อกฎหมาย
3. มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อพ่อแม่/ ผู้ปกครอง
4. ไม่มีผู้ดูแล/ พักอาศัยอยู่ตามลำพัง
5. บุคคลในครอบครัวมีความขัดแย้ง ใช้ความรุนแรง

6. บุคคลในครอบครัวเจ็บป่วยด้วยโรครุนแรง เรื้อรัง
7. บุคคลในครอบครัวใช้สารเสพติด/ เล่นการพนัน
8. บุคคลในครอบครัวคาดหวังในตัวเด็กเกินความเป็นจริงโดยไม่คำนึงถึงศักยภาพและวัยของเด็ก

ด้านพฤติกรรม

1. ก้าวร้าว ก่อแค้น สร้างปัญหา
2. ต่อต้านสังคม
3. เก็บตัว/ ไม่กล้าแสดงออก
4. ขาดทักษะในการปฏิเสธ
5. โกหก
6. ลักขโมย
7. รังแกเพื่อน/ สัตว์

ด้านสังคม

1. ขัดแย้งกับผู้อื่น ทะเลาะวิวาท
2. มักปฏิบัติตนขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ
3. ขาดสัมพันธภาพที่ดีกับครู/ เพื่อน

ปัจจัยเสี่ยงด้านต่าง ๆ

1. คบเพื่อนที่เกเร อันธพาล เสเพล
2. พกอาวุธมาโรงเรียน
3. คบเพื่อนต่างเพศในแนวซู้สาว/ มีเพศสัมพันธ์
4. มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ
5. มั่วสุม ทดลองใช้สารเสพติด
6. ชอบเสี่ยงภัย
7. ได้รับแรงกดดัน โดนรังแก ถูกบีบบังคับ ข่มขู่
8. ไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียน

1. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (The strengths and difficulties questionnaire: SDQ)

จัดทำโดยแพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล และคณะพัฒนามาจาก The strengths and difficulties questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมนี มีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยง ความตรงของแบบประเมิน และเกณฑ์มาตรฐาน (NORM) ของเด็กไทย ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับ การคัดกรองนักเรียน

ด้านพฤติกรรม การปรับตัว ที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับสภาพจิตใจ ซึ่งจะช่วยให้ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา มีแนวทางประกอบการพิจารณานักเรียนมากขึ้น แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ประกอบด้วย เครื่องมือ 3 ชุด คือ 1) ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเด็ก 2) ชุดที่พ่อแม่/ ผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินเด็ก และ 3) ชุดที่เด็กประเมินตัวเอง เครื่องมือทั้ง 3 ชุด มีเนื้อหาและจำนวนข้อชุดละ 25 ข้อ ซึ่งทางโรงเรียนสามารถเลือกใช้ชุดที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียวหรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเพื่อความแม่นยำยิ่งขึ้น โดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากที่นักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน ทั้งนี้หากเป็นไปได้ควรใช้แบบประเมินทั้ง 3 ชุด พร้อมกันเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ได้

2. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิต เป็นแบบประเมินตนเอง ซึ่ง ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 52 ข้อที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออก ในลักษณะต่าง ๆ ให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่ตรงกับตนเองมากที่สุด ได้แก่ ไม่จริง จริงบางครั้ง ก่อนข้างจริง และจริงมาก การแปลผลคะแนนจะมีการรวมคะแนนเป็น 3 ด้าน คือ ด้านดี (ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น รับผิดชอบ) ด้านเก่ง (มีแรงจูงใจ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา สัมพันธภาพ) และด้านสุข (ภูมิใจตนเอง พอใจชีวิต สุขสงบทางใจ) จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาทำพลอตกราฟแล้วลากเส้นต่อกันเพื่อดูว่ามีคะแนนด้านใดที่สูงหรือต่ำกว่าช่วงคะแนนปกติ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในด้านนั้น ๆ

3. แบบวัดความเครียดสวนปรุง (Suanprung stress test-20, SPST-20) ใช้เพื่อประเมินความเครียดของบุคคลว่าอยู่ในระดับใด มากน้อยแค่ไหน ก่อนจะนำไปสู่การแก้ไขที่เหมาะสม แบบวัดความเครียดสวนปรุง ฉบับ 20 ข้อ สามารถบอกระดับความเครียดได้เพียงค่าคร่าว ๆ เหมาะกับงานสำรวจที่ต้องการผลรวดเร็ว การตอบที่ง่ายและสะดวกต่อการใช้ แต่จะไม่สามารถแยกสาเหตุหรืออาการต่าง ๆ ของความเครียดได้ ผู้ตอบสามารถตอบได้ด้วยตนเองตามข้อความที่ตรงกับความรู้สึกหรือประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับผู้ตอบ เหมาะสำหรับคนในวัยทำงานหรือวัยรุ่น (โดยคำถามที่เกี่ยวกับงานจะเปลี่ยนเป็นเรื่องเรียนแทน) ประกอบด้วย ข้อคำถาม 20 ข้อ แต่ละข้อมี 5 คำตอบ โดยให้ผู้ตอบอ่านคำถามแล้วสำรวจดูว่าในระยะ 6 เดือน ที่ผ่านมามีเหตุการณ์ในข้อใดเกิดขึ้นกับผู้ตอบบ้าง ถ้าข้อไหนไม่ได้เกิดขึ้นให้ข้ามไปไม่ต้องตอบ แต่ถ้ามีเหตุการณ์ในข้อใดเกิดขึ้นกับผู้ตอบให้ประเมินว่าผู้ตอบมีความรู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์นั้นแล้วให้เครื่องหมายในช่องนั้น ๆ เพื่อประเมินความเครียดของบุคคลว่าอยู่ในระดับใด มากน้อยแค่ไหน การแปลผลคะแนนเป็น 4 ระดับ คือ ความเครียดในระดับต่ำ (Mild stress) ความเครียดในระดับปานกลาง (Moderate stress) ความเครียดในระดับสูง (Height stress) และความเครียดในระดับรุนแรง (Severe stress)

3. การคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การคัดกรองเพื่อให้การช่วยเหลือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษนั้นต้องสร้างความเข้าใจทั้งในระดับ โรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติ เพราะทั้งสองฝ่ายต้องทำหน้าที่ร่วมกัน โดยโรงเรียนเป็นผู้จัดทำนโยบาย จัดตั้งระบบการดำเนินงาน คณะทำงานเพื่อช่วยเหลือ ส่วนครูซึ่งใกล้ชิดกับนักเรียนควรมีความรู้เพียงพอที่จะสามารถสังเกต คัดกรองนักเรียนได้ในเบื้องต้น จากนั้นจึงประสานกับคณะทำงาน ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ให้เกิดความชัดเจนอีกครั้ง แล้วร่วมกันวางแผนดำเนินการช่วยเหลือ หรือส่งเสริมพัฒนานักเรียน ต่อไป การคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ควรเริ่มต้นดังนี้ 1) โรงเรียนจัดให้มีระบบ การคัดกรองความผิดปกติเบื้องต้น โดยครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา ซึ่งครูต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ลักษณะความผิดปกติต่าง ๆ และใช้เทคนิคหลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ ตรวจสอบ ข้อมูลส่วนบุคคล ฯลฯ 2) หากพบความผิดปกติ ต้องปรึกษาคณะทำงาน และควรแจ้งให้ผู้ปกครอง รับทราบ 3) กรณีที่มีความซับซ้อนต้องส่งต่อนักจิตวิทยาหรือแพทย์ตรวจอย่างละเอียด 4) เมื่อมีผลการยืนยัน พบว่า นักเรียนมีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ครูต้องทำหน้าที่ ประสานงานระหว่างทีมสหวิทยาการ อัน ประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักวิชาชีพ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองเพื่อช่วยในการวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ ครูต้องจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลโดยปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับ ระดับความสามารถของนักเรียน และจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของ นักเรียน (ชุตินา สุรเศรษฐ, จรินทร์ วินทะไชย และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ, 2558)

4. การคัดกรองนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ เริ่มต้นจากโรงเรียนมีนโยบาย ในการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ โดยจัดให้มี ระบบการคัดกรองนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น พิจารณาจาก ผลการทดสอบสติปัญญา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลงานต่าง ๆ ของนักเรียน การสังเกตจาก ครูผู้สอนที่ใกล้ชิดเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำคัญ ทั้งนี้ครูต้องเข้าใจลักษณะของเด็กที่มีความสามารถ พิเศษ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการเป็นผู้ที่เรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว ใช้ศัพท์สูงเกินวัย มีความอยากรู้อยากเห็น และสนใจใฝ่รู้สูง สนุกกับกิจกรรมที่ใช้ความคิดและปัญญา สร้างและเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมขั้นสูงได้ มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจน มุ่งมั่นในการแก้ปัญหาและทำ ในสิ่งที่สนใจ มีสมาธิเชื่อมโยงในสิ่งที่ตนเองสนใจ มีความนอกกรอบ สามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย มีการตอบโต้และหยั่งรู้อย่างชาญฉลาดสามารถคิดหาคำตอบได้ หลายแนว มีความคิดซับซ้อน เป็นคนมุ่งความสมบูรณ์แบบ (Perfectionist) และอารมณ์อ่อนไหว เป็นต้น นอกจากนี้ครูอาจใช้แบบสังเกตพฤติกรรม หรือแบบสังเกตแนวความสามารถพิเศษมาช่วย โดยกระบวนการในการคัดเลือกทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอน (ชุตินา สุรเศรษฐ และคณะ,

2558) ได้แก่ 1) ขั้นสำรวจ เป็นการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียน
2) ขั้นเจาะลึก เป็นการทดสอบความสามารถเฉพาะด้านของนักเรียน ว่านักเรียนที่ได้รับการคัดเลือก
ผ่านมาจากขั้นสำรวจนั้นมีความสามารถอะไร ระดับไหน และ 3) ขั้นตัดสิน คือ การพิจารณาว่า
นักเรียนมีความสามารถพิเศษในด้านใด อย่างแท้จริง เมื่อคัดเลือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
ได้แล้ว โรงเรียนต้องประเมินศักยภาพและทรัพยากรของตน อาจต้องประสานความร่วมมือ
ไปยังหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อประกอบการพัฒนานักเรียน

ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจและความ
ต้องการของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม ได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ
ลดโอกาสเกิดปัญหาที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาคุณูปการ
ให้ดีขึ้น และเน้นการป้องกันและลดโอกาสที่จะเกิดปัญหาสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ทั้งนี้ สิ่งที่เป็น
พื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินการส่งเสริมพัฒนาคุณูปการและช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดผลสำเร็จได้
คือ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ครูจะต้องทำให้นักเรียนรู้สึกที่โรงเรียนเป็นที่ที่มี
ความอบอุ่นและปลอดภัย เอาใจใส่นักเรียนทุกคน เชื่อมมั่นว่านักเรียนทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้
และพัฒนาตนเองได้ รับฟังความคิดเห็นหรือปัญหา ไม่ตัดสินเด็ก ไม่มองว่าเด็กเป็นปัญหา
มีความมุ่งมั่นและตั้งใจช่วยเหลือเด็ก ตลอดจนมีวิธีการตอบสนองต่อเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกัน

แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียน

ตารางที่ 1 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียน

วิธีการ/ กิจกรรม	ความหมาย	แนวทางการดำเนินงาน
1. การจัด กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)	กิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริม นักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็น กลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนสถานที่ที่มี บรรยากาศเสมือนบ้าน มีครูประจำ ชั้น/ ครูที่ปรึกษาเป็นเสมือนพ่อแม่ และมีนักเรียนทุกคนเป็นสมาชิก ในครอบครัวเดียวกัน มีการทำ กิจกรรมที่เป็นประ โยชน์ต่อ	1. เน้นการมีส่วนร่วมนักเรียนโดย สำรวจความต้องการของนักเรียนใน การจัดกิจกรรม โฮมรูม เลือกรหัสชื่อและ วิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ความต้องการของนักเรียนและนโยบาย ของโรงเรียน เหมาะสมกับสถานการณ์ และเป็นเรื่องที่ทันสมัย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วิธีการ/ กิจกรรม	ความหมาย	แนวทางการดำเนินงาน
	นักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเอง การรู้จักผู้อื่น การรู้จักสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัว และวางแผนชีวิต ฯลฯ	<ol style="list-style-type: none"> 2. ควรจัดทำแผนการจัดกิจกรรม โสมรุมและคู่มือการใช้ 3. ควรบันทึกผลการจัดกิจกรรม 4. ควรประเมินผลทำจัดกิจกรรม โสมรุมและจัดทำรายงานสรุปผล
2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)	การพบปะกันระหว่างครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนทั้งเวลาที่อยู่บ้านและโรงเรียน และร่วมมือกันดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างถูกวิธี และเป็นแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะช่วยส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของนักเรียนช่วยกันป้องกัน และหาแก้ไขปัญหาของนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. โรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมระหว่างครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและ กิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนก่อนการประชุม 3. เริ่มต้นกิจกรรมด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4. ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคาพูดที่อาจก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนิ/ การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียน แต่ควรพูดแสดงถึงความห่วงใย/ เข้าใจในตัว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

วิธีการ/ กิจกรรม	ความหมาย	แนวทางการดำเนินงาน
		นักเรียนสื่อสารให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบและร่วมมือกันเพื่อปรับปรุง/ แก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน
		5. บันทึกผลการจัดประชุมและจัดทำรายงานสรุปผลเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

นอกจากนี้ โรงเรียนสามารถออกแบบกิจกรรม/ โครงการส่งเสริมพัฒนานักเรียนได้อย่างหลากหลาย อาทิ กิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านศิลปะ/ ดนตรี/ กีฬา กิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการ การประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กิจกรรมส่งเสริมการรักการอ่าน กิจกรรมทำสมาธิหน้าเสาธง กิจกรรมค่ายพุทธบุตร กิจกรรมชวนน้องทำดี ชวนพี่ทำบุญ กิจกรรมทำบุญตักบาตร การอบรมคุณธรรมจริยธรรมประจำสัปดาห์ การตรวจสุขภาพนักเรียนประจำปี กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง การมอบเกียรติบัตรแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี/ มีความประพฤติดี/ ทำประโยชน์เพื่อสังคม โครงการพัฒนาตนเองเพื่อค้นหาศักยภาพด้าน EQ, IQ, MQ, AQ ค่ายป็นใจรักย์โลก พลังงาน และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน หมายถึง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยให้นักเรียนสร้างปัญหาต่อตนเองและผู้อื่น มีการให้บริการปรึกษาเบื้องต้น ตลอดจนการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหา บุคลิกลักษณะ และสภาพแวดล้อมของนักเรียนแต่ละคน

หลักการในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

1. การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วน และหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหามิได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียวแต่อาจเกิดได้จากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2. ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่งก็อาจไม่เหมาะกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้น การช่วยเหลือ โดยเฉพาะการให้บริการปรึกษาจึงไม่มีสูตร การช่วยเหลือสำเร็จตายตัว เพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูสามารถ เรียนรู้ฝึกฝน เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาของนักเรียนแต่ละคน

3. ผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนต้องเก็บรักษา เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนเป็นความลับ ต้องไม่นำข้อมูลไปเปิดเผยวงกว้างเพื่อขอความช่วยเหลือ นักเรียนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียน ทั้งนี้ การเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ทำให้เกียรตินักเรียน

4. บันทึกข้อมูลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ในที่ที่เหมาะสม และสะดวกต่อการเรียกใช้

5. การรายงานผลการช่วยเหลือนักเรียนควรรายงานในส่วนที่เปิดได้ โดยให้เกียรติ และคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

กิจกรรม/ โครงการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นอกเหนือจากการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียน อาทิ การจัดกิจกรรม โสมรุมและการจัดประชุมผู้ปกครอง ชั้นเรียนดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นแล้ว โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรม/ โครงการเพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนได้ ดังนี้

1. การให้บริการปรึกษา (Counseling) คือ กระบวนการที่ครูช่วยเหลือนักเรียนให้เกิด การเรียนรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมตามความเป็นจริง รู้ว่าปัญหาของตน อยู่ที่ไหน การแก้ไขนั้นมีที่ทาง ตลอดจนสามารถคิดตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างรอบคอบ เหมาะสม เกิดความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีแนวทางการดำเนินชีวิต ที่มีคุณค่า และมีความหมาย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1.1 การสร้างสัมพันธภาพ เป็นการแสดงความพร้อมและยินดีในการได้ช่วยเหลือ ยิ้มแย้ม เชื้อเชิญให้นั่ง วางงานที่ทำอยู่ ชวนพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไปเพื่อให้ นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย ใช้คำถามเปิดเพื่อเอื้อให้นักเรียนได้เริ่มเล่าถึงปัญหาของตน และสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกระบวนการปรึกษา

1.2 การสำรวจปัญหา เป็นขั้นตอนที่ครูใช้ทักษะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสและกระตุ้น ให้นักเรียนเล่าถึงปัญหาและความต้องการ ได้เรียนรู้ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเอง จนได้พบปัญหาและรับรู้ความต้องการหรือทำที่ตนเองมีต่อปัญหานั้น

1.3 การเข้าใจปัญหา สาเหตุ ความต้องการ เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้นักเรียนเกิด ความกระจ่างชัดในสาเหตุของปัญหา ได้สำรวจความคิดและความรู้สึกที่ตนเองมีต่อประสบการณ์/ บุคคล/ ปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถแยกแยะปัญหานั้นและปัญหาที่แท้จริงได้ สรุปประเด็นปัญหาที่ นักเรียนต้องการแก้ไข นำปัญหาที่ค้นพบมาจัดลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วน และผลกระทบที่จะ เกิดขึ้นจากการแก้ไขและไม่แก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.4 การวางแผนแก้ปัญหา เป็นขั้นตอนที่ครูช่วยให้นักเรียนใช้ศักยภาพของตนค้นหา วิธีการแก้ปัญหา ตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ ศักยภาพ และสภาพแวดล้อมของนักเรียน ทั้งนี้ครูไม่ควรเร่งรีบและด่วนตัดสินใจจัดการปัญหาของนักเรียน แต่จะคอยให้กำลังใจนักเรียนในการวางแผนการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเองก่อน หากนักเรียนหมดหนทางและคิดไม่ออกครูจึงจะเสนอแนะแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดง ความคิดเห็นในข้อเสนอนั้น ๆ เพื่อให้เขาได้พิจารณาความเหมาะสมและเลือกทางแก้ไขปัญหา ที่ดีที่สุดด้วยตนเอง จากนั้นจึงช่วยให้นักเรียนวางแผนแก้ไขปัญหายังเป็นขั้นตอน กระตุ้น ให้นักเรียนคาดคะเนถึงโอกาสประสบความสำเร็จและความเป็นไปได้ในการใช้วิธีแก้ไขปัญหา ที่เลือก สร้างความตระหนักในการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการเลือก ของตนเอง ตลอดจนสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนมีกำลังใจ อบอุ่น ไม่โดดเดี่ยว ให้นักเรียนไปทดลองแก้ปัญหาแล้วกลับมาพูดคุยสนทนากับครูเพื่อปรับวิธีการจนกระทั่งสามารถ แก้ไขปัญหานั้นเสร็จสิ้นหรือปรับตัวใช้ชีวิตในสังคมได้

1.5 การยุติการปรึกษา เป็นขั้นตอนที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สรุปสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ จากการปรึกษา โดยครูอาจเพิ่มเติมในประเด็นที่ขาดหายไป พร้อมทั้งให้กำลังใจเพื่อช่วยให้นักเรียน มองเห็นแนวทางที่จะแก้ไขปัญหานั้นตามศักยภาพของตนตามที่ได้ตัดสินใจระหว่าง การปรึกษา และแจ้งให้นักเรียนทราบว่านักเรียนสามารถมาพบครูได้ในครั้งต่อไปถ้าเขาต้องการ และนัดหมาย วัน เวลาที่เหมาะสม ในกรณีที่จำเป็นต้องส่งต่อให้ไปพบกับผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ จะต้องให้ข้อมูล และทำความเข้าใจกับนักเรียนอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ หลักการให้บริการปรึกษา (กรมสุขภาพจิต, 2546 ก, หน้า 44-46) ประกอบด้วย

1.5.1 เน้นการแก้ไขปัญหานั้นให้ความสำคัญเรื่องอารมณ์ความรู้สึกที่สืบต่อไปถึง ปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

1.5.2 เน้นสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียนเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ผ่อนคลาย กล้าเปิดเผย ยอมรับ ทำความเข้าใจ และแก้ปัญหามาของตนเองได้

1.5.3 เน้นการสื่อสารสองทาง เป็นการสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน ข้อมูลที่ได้ มาจากนักเรียนไม่ใช่เกิดจากการคาดคะเน/ คาดเดาของครู

1.5.4 เป็นกระบวนการพูดคุยกันอย่างมีเป้าหมาย มีขั้นตอน ใช้ทักษะที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับโอกาส/ จังหวะ/ สถานการณ์

1.5.5 ให้ความสำคัญต่อความต้องการของนักเรียนการแก้ไขปัญหาต้องตั้งอยู่บน ศักยภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ

1.5.6 เน้นปฏิบัติการแสดงออก ความรู้สึกนึกคิด และความเชื่อของนักเรียนที่ เกิดขึ้นปัจจุบัน

1.5.7 ไม่มีคำตอบสำเร็จรูปหรือตายตัวขึ้นอยู่กับความต้องการ การตัดสินใจเลือก ศักยภาพ และแรงจูงใจของนักเรียนซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะบุคคล

1.5.8 การให้บริการปรึกษาไม่ใช่การอบรม สั่งสอน ตัดสินชี้ถูกหรือผิด แต่เป็น การช่วยให้นักเรียนมีแนวทางแก้ไขปัญหา สามารถพิจารณาทางเลือกได้มากขึ้น และตัดสินใจได้ ง่ายขึ้น โดยครูพยายามดึงศักยภาพของนักเรียนที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด

2. กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน คือ การจัดคู่/ กลุ่มนักเรียนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยอาจให้นักเรียนที่มีความสามารถ/ จุดเด่น/ จุดแข็งในด้านต่าง ๆ ได้ดูแลช่วยเหลือเพื่อน ที่ด้อยกว่า เป็นการแสดงความใส่ใจและเอื้อเฟื้อต่อกัน รู้จักการให้และการรับ ซึ่งวิธีการจัดกิจกรรม สามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบ เช่น

2.1 การให้นักเรียนที่เรียนเก่งติวหรือสอนเสริมให้แก่เพื่อนที่เรียนอ่อนกว่า โดยอาจ จับเป็นคู่หรือจับคู่ติวให้เพื่อนเป็นกลุ่ม

2.2 การจับคู่/ กลุ่มให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่งช่วยนำเพื่อน ที่ยังไม่ได้แสดงความสามารถออกมาให้เห็น ได้มีโอกาสแสดงความสามารถและฝึกฝนตนเอง

2.3 การจับคู่/ กลุ่มนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับนักเรียนที่ขี้อาย เพื่อให้นักเรียนที่ขี้อายได้ เรียนรู้แบบอย่างการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและฝึกทักษะทางสังคม ฯลฯ

ทั้งนี้ ครูควรมีบทบาทในการช่วยคัดเลือกนักเรียนที่จะทำหน้าที่ช่วยเพื่อน จับคู่/ จับกลุ่ม นักเรียนช่วยตั้งวัตถุประสงค์ในการติว/ ทำกิจกรรม ตลอดจนคอยเป็นที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำ/ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา/ วิธีการที่ใช้ และช่วยปรับแก้ไขเพิ่มเติมก่อนที่จะนำไปใช้ โรงเรียนสามารถให้การสนับสนุนได้โดยอาจกำหนดให้มีช่วงเวลาในแต่ละวันที่ให้นักเรียนได้สอน กันเอง เช่น ช่วงเวลาหลังเลิกเรียนของทุกวันเป็นชั้นเรียนพิเศษของนักเรียน จัดสถานที่ และมีครูผู้ดูแล หรือสนับสนุนให้มีการจัดตั้งเป็นชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ การจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนในช่วงเช้าก่อนเข้าแถว หรือช่วงเย็นหลังโรงเรียนเลิก ในรูปแบบกิจกรรมชมรม โครงการประกวด/ แข่งขัน/ การแสดงออก กิจกรรมกลุ่มพัฒนาตน หรืองานต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างในการค้นหา

ศักยภาพ พัฒนาตนเอง และสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อสังคม เกิดความรู้สึภาคภูมิใจในตนเอง รู้ถึงศักยภาพของตนเอง และรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยมีครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาและนักเรียน ร่วมกันพิจารณาเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของนักเรียน ทั้งนี้ โรงเรียน ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนเลือกอย่างหลากหลาย หรือเปิด โอกาสให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ กิจกรรมเองเพื่อฝึกความรับผิดชอบ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา นอกจากนี้โรงเรียนควรให้ การสนับสนุน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเอง มีสถานที่ และเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเอื้อ ให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาตนเอง

4. กิจกรรมซ่อมเสริม เป็นการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมให้แก่เด็กนักเรียนที่มีปัญหา ด้านการเรียน เช่น เรียนอ่อน เรียนช้า เรียนไม่ทันเพื่อน ได้มีโอกาสเรียนเพิ่มเติมจากครูประจำวิชา โดยฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายหลักสูตรของโรงเรียนหรือครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาจะเป็นผู้ประสาน ขอความร่วมมือจากครูประจำวิชา ก่อนให้นักเรียนเป็นผู้ติดต่อกับครูประจำวิชาอีกครั้งหนึ่งเพื่อฝึก ความรับผิดชอบ

5. การประสานความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน คือ การที่ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษามีการติดต่อสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนเป็นระยะ โดยการพบปะพูดคุย กับผู้ปกครองโดยตรง ติดต่อกันทางโทรศัพท์ อีเมล ไลน์ การเขียนรายงาน/ การสื่อสารกับผู้ปกครองผ่านทางสมุดพก หรือช่องทางการติดต่อสื่อสารอื่น ๆ เพื่อสื่อถึงความรู้สึกห่วงใยของครู ที่มีต่อเด็กนักเรียน เปิด โอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนักเรียนเวลาอยู่ที่บ้านและ ที่โรงเรียน ช่วยให้ผู้ครูได้รู้จักและเข้าใจเด็กมากขึ้น ครูสามารถให้แนวทางกับผู้ปกครองหรือร่วมมือ กันในการดูแลนักเรียนได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

นอกจากนี้ โรงเรียนสามารถออกแบบกิจกรรม/ โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างหลากหลาย อาทิ โครงการบ้านหลังเรียน กิจกรรมเข้าวัดพัฒนาจิต กิจกรรมดนตรี ห้างไกลยาเสพติด โครงการวัยใสต้านภัยยาเสพติด กิจกรรมชุมนุมจิตอาสาต้านยาเสพติด กิจกรรมโรงเรียนสีขาว กิจกรรมประชุมเครือข่ายผู้ปกครอง การบรรยายความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่อง “วิธีการ เลี้ยงลูกอย่างไรจึงจะเป็นคนดีและมีความสุข” “การส่งเสริมและพัฒนาเด็ก Generation Z” โครงการเครือข่ายผู้ปกครองขับรถรับ-ส่งนักเรียน โครงการพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำด้าน ยาเสพติด กิจกรรมอบรมนักเรียนแกนนำเพื่อนที่ปรึกษา กิจกรรมโครงการนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา กิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มนักเรียน การเข้าค่ายปรับบุคลิกภาพนักเรียน กิจกรรม อบรมพัฒนาทักษะสร้างความสุขแก่วัยรุ่น กิจกรรมพลังใจวัยทีน กิจกรรมรักให้เป็น กิจกรรม ประจักษ์ด้วยตา โครงการรอบรู้กับครูตำรวจ ค่ายพัฒนา EQ โครงการศึกษาการดำรงชีวิตตามหลัก

เศรษฐกิจพอเพียงด้วยปรัชญาชาวบ้าน โครงการมอบทุนการศึกษา/ ทุนอาหารกลางวัน การจัดงานให้นักเรียน ฯลฯ

ด้านการส่งต่อนักเรียน

การส่งต่อนักเรียน หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนที่ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาวิเคราะห์และพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการส่งเสริม พัฒนา ช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหานักเรียนได้โดยลำพัง จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น ครูแนะแนว ครูการศึกษาพิเศษ ครูประจำวิชา ฝ่ายปกครอง/ ฝ่ายกิจการนักเรียน นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น เพราะหากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา หรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพังนักเรียนอาจไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ หรือความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่จนยากแก่การแก้ไข ทั้งนี้ ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการส่งต่อได้ตั้งแต่กระบวนการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือกระบวนการคัดกรองนักเรียนขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียนเป็นรายกรณี และมีการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

ข้อสังเกตนักเรียนที่ควรส่งต่อ (กรมสุขภาพจิต, 2546 ข, หน้า 28)

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิม ไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ
2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือกับครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น
3. ปัญหาของนักเรียนเป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

วิธีการส่งต่อนักเรียน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

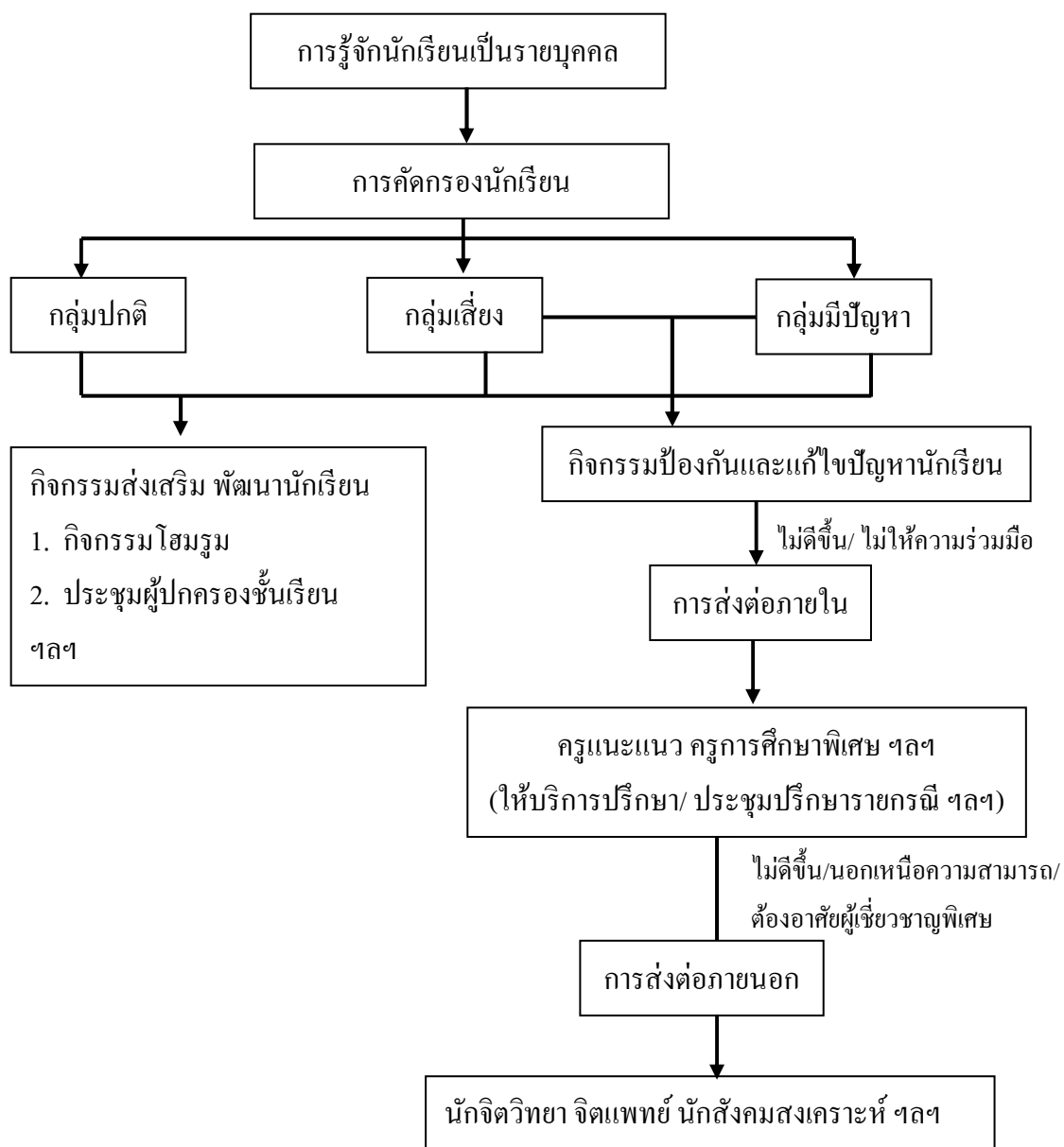
1. การส่งต่อภายใน คือ การที่ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่สามารถให้การพัฒนา/ ช่วยเหลือนักเรียนได้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูการศึกษาพิเศษ ครูพยาบาล ครูประจำวิชา ฝ่ายปกครอง/ ฝ่ายกิจการนักเรียน ฯลฯ และติดตามผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
2. การส่งต่อภายนอก คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ครูแนะแนว หรือครูผู้รับผิดชอบ พิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีปัญหาของนักเรียนยากเกินกว่า

ศักยภาพของโรงเรียนที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ จึงประสานความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านเพื่อดำเนินการส่งต่อนักเรียนให้ได้รับการพัฒนา/ช่วยเหลือตามควรแก่กรณี มีการ ติดตามผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และรับนักเรียนกลับคืนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป ทั้งนี้ วิธีการส่งต่อภายนอกสามารถดำเนินการได้ ดังนี้ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548, หน้า 33)

1. พิจารณา/ คัดเลือกแหล่งส่งต่อภายนอกที่เหมาะสม
2. ประสานความร่วมมือกับแหล่งส่งต่อและผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ส่งต่อนักเรียนพร้อมทั้งข้อมูลที่จำเป็น
4. ติดตามผลการให้ความช่วยเหลือเป็นระยะ
5. รับนักเรียนกลับคืนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก

ขั้นตอนการส่งต่อนักเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2546 ก, หน้า 28)

1. ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาประสานครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อให้ทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน
 2. ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาสรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับ การช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมารวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้น ให้ผู้ที่รับการช่วยเหลือ นักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือ จากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ที่รับการช่วยเหลือนักเรียนต่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการดำเนินงาน ก่อนหน้านั้น ซึ่งจะช่วยเกิดความสะดวกในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
 3. ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือ โกรธ เป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการส่งต่อ เกิดความสบายใจและยินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น
 4. ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษานัดหมายวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือ นักเรียนและส่งต่อนักเรียน เพื่อทั้งสองฝ่ายจะได้รับรู้วัน เวลา สถานที่ที่พบกัน
 5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบความก้าวหน้า ในการช่วยเหลือนักเรียนและความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน
- ทั้งนี้ จากกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุป เป็นแผนภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2546 ก, หน้า 6)

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกัน

และแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ซึ่ง ประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548)

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นหน่วยงานกลางที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติ คือ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 2 บทบาทและหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ใน สพฐ. ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และจุดเน้น ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. มอบหมายหน่วยงานที่รับผิดชอบใน สพฐ. อย่างชัดเจน
2. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเครือข่ายการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	เชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข สถาบันส่งเสริม การสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม ฯลฯ เพื่อวางแนวทาง ปฏิบัติร่วมกัน
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ สพท. เกิดการพัฒนา องค์ความรู้สู่การปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	พัฒนาบุคลากรใน สพท. ให้มีความเข้มแข็ง ด้านองค์ความรู้และปฏิบัติด้านการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย ส่งเสริม สพท. ให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อ การพัฒนาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
4. สนับสนุนช่วยเหลือให้ สพท. สถานศึกษา สามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรคของ สพท. และสถานศึกษาอันเป็นเหตุให้การปฏิบัติงาน ไม่ประสบความสำเร็จ
5. ส่งเสริมให้ สพท. มีระบบติดตามประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง	กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงาน ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สพท.

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนภายในสังกัด รวมทั้งการประสาน ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 3 บทบาทและหน้าที่ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. นำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่ การปฏิบัติในสถานศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> จัดระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือ และปัญหาพฤติกรรมนักเรียนของสถานศึกษา จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน และบริการแก่ผู้สนใจ จัดให้มีแผนงาน โครงการ และกิจกรรม การดูแลช่วยเหลือนักเรียน นิเทศ ติดตามผล รายงานความก้าวหน้า การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

ตารางที่ 3 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
<p>2. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาค้นคว้าความรู้และความสามารถในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<p>ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ เทคนิค และทักษะในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 2. สนับสนุนให้สถานศึกษา ศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำผลมาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 3. จัดให้มีเครือข่ายประสานงาน และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
<p>3. สนับสนุนช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรคของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ 2. จัดกลุ่มสถานศึกษาให้เป็นเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน จนสามารถดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้
<p>4. ประสานงานกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมมือกันดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น <ol style="list-style-type: none"> 1.1 จัดประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ร่วมกับสถานศึกษาให้รับรู้บทบาทการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1.2 ร่วมเป็นคณะกรรมการคณะกรรมการดำเนินงาน 1.3 ขอรับความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
	2. สร้างขวัญกำลังใจและประชาสัมพันธ์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง 3. ติดตาม ประเมินผล และรายงานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

3. สถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นสถาบันที่ ประกอบด้วย บุคคลต่าง ๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ ซึ่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคคลอื่น ๆ

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

ในฐานะที่ผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการ และให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 4 บทบาทและหน้าที่ของ ผู้บริหารสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. บริหารจัดการให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ	1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. สร้างความตระหนักให้คณาครูทุกคน และบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา

ตารางที่ 4 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
<p>2. ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ</p>	<p>4. แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตามความเหมาะสม</p> <p>5. ประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียน</p> <p>6. ส่งเสริมให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้เพิ่มเติม มีทักษะเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง</p>
<p>3. ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล สันนิษฐาน และให้ขวัญกำลังใจใน การดำเนินงาน</p>	<p>1. เชิญร่วมเป็นกรรมการและเครือข่ายในการช่วยเหลือนักเรียน</p> <p>2. ประชุมปรึกษาหารือและขอความร่วมมือ</p> <p>1. กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน</p> <p>2. นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล</p> <p>3. ยกย่องให้รางวัล เผยแพร่ผลงาน การดำเนินงานใน โอกาสต่าง ๆ</p>

3.2 ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา

ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา เป็นผู้ใกล้ชิดชิดกับนักเรียนมากที่สุด และเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 5 บทบาทและหน้าที่ของ ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดเตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูลรายบุคคล 2. หาข้อมูลเพิ่มเติม โดยนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูล และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน 3. เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ 4. วิเคราะห์ข้อมูล
2. คัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด 2. สรุปผลการจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่ม
3. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนา	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม โดย <ol style="list-style-type: none"> 1.1 เยี่ยมบ้าน 1.2 จัดกิจกรรมโฮมรูม 1.3 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน 1.4 ประชุมผู้ปกครอง 1.5 จดหมายข่าว 1.6 อื่น ๆ 2. จัดกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน
4. จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้คำปรึกษา 2. ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น 3. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไข
5. ส่งต่อ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
6. รายงานผล	<ol style="list-style-type: none"> 2. รายงานผลระหว่างดำเนินการ 3. รายงานผลเมื่อสิ้นสุด

ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกชั้นตอนครูประจำชั้น/
ครูที่ปรึกษา ควรรายงานผลการปฏิบัติงานทุกชั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อการตรวจสอบปรับปรุง
พัฒนา

3.3 ครูประจำวิชาหรือครูทั่วไป

ครูทุกคนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย
ของหลักสูตร มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่
และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 6 บทบาทและหน้าที่ของ ครูประจำวิชาหรือครูทั่วไป

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
ดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษา สังเกต ดูแล รวบรวมข้อมูล 2. ประสานงานกับครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา เพื่อส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน 3. จัดกิจกรรมส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขเพื่อพัฒนา นักเรียน

3.4 ครูแนะแนว

ครูแนะแนว เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการจัดระบบงานแนะแนว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 7 บทบาทและหน้าที่ของ ครูแนะแนว

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. สนับสนุนครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา 2. ให้ความมั่นใจ กำลังใจกับผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน 3. ให้คำปรึกษาครอบคลุมทั้งด้านการเรียน อาชีพ ชีวิต และสังคม ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล 4. ทำการศึกษารายกรณี (Case study) 5. ให้คำปรึกษาในการจัดทำข้อมูลนักเรียน ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกรณีนักเรียนย้ายที่เรียน
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข พฤติกรรมนักเรียน 2. ให้นักเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเต็ม ศักยภาพของแต่ละบุคคล
3. จัดกิจกรรมป้องกัน แก้ไข ช่วยเหลือ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้คำปรึกษา 2. ให้ความช่วยเหลือ 3. ประสานความร่วมมือกับครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ
4. ส่งต่อ	ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

3.5 ครูหัวหน้าระดับ

ตารางที่ 8 บทบาทและหน้าที่ของ ครูหัวหน้าระดับ

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. ติดตาม กำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา	1. งานแผนกำกับ ติดตาม การทำงานของครู ประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษาให้ชัดเจน และรับรู้ โดยทั่วกัน 2. อำนวยความสะดวกแก่ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา ในการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 3. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และจัดทำ รายงานประเมินผลระบบส่งผู้บริหาร
2. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	1. จัดประชุมครูในระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหากรณี 3. ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา 4. ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา

3.6 นักเรียน

นักเรียน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งเป็นผู้รับ
การช่วยเหลือ และให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 9 บทบาทและหน้าที่ของนักเรียน

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
มีบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการนักเรียน 2. ให้ความร่วมมือในการสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนในสถานศึกษา 3. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 4. สร้างเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง 5. เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา 6. ประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับบ้าน

3.7 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรคณะบุคคลที่ ประกอบด้วย ตัวแทนหน่วยงาน ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาการศึกษา จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 10 บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
ให้การสนับสนุนด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา แก่ใจนักเรียน 3. ติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไข 4. อำนวยความสะดวกในการประสานงาน เมื่อสถานศึกษาต้องการความช่วยเหลือ

4. ผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองและชุมชน เป็นบุคคลและกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในพื้นที่มากที่สุดที่จะให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้อย่างดี ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง/ชมรม/ สมาคม ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน

4.1 ผู้ปกครอง/ เครือข่ายผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง/ เครือข่ายผู้ปกครอง เป็นบุคคลและคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่ และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 11 บทบาทและหน้าที่ของผู้ปกครอง/ เครือข่ายผู้ปกครอง

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
1. อบรมดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัว มีความรัก ความเข้าใจ และให้ความอบอุ่น	1. จัดสภาพแวดล้อม ประสพการณ์ให้นักเรียน ได้สัมผัสกับตัวอย่างที่ดี 2. สนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ และศักยภาพของตนเอง 3. ใช้หลักจิตวิทยาในการเลี้ยงดูบุตรหลาน
2. สนับสนุนให้ความร่วมมือ วางแผนร่วมกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	1. เข้าร่วมประชุม วางแผน หาแนวทางการดำเนินงาน 2. ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียน
3. เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีแก่นักเรียน	1. ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ดีแก่นักเรียน 2. เสนอแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีให้นักเรียน

4.2 ชุมชน

ชุมชน เป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อค่านิยม และพฤติกรรมของเด็ก บุคคลทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนในแนวทางที่เหมาะสม จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 12 บทบาทและหน้าที่ของชุมชน

บทบาทหน้าที่	แนวทางดำเนินงาน
สนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียน 2. ช่วยสอดส่องดูแลนักเรียน 3. เป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน 4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน 5. ให้ข้อมูลข่าวสารพฤติกรรมของนักเรียนกับสถานศึกษา 6. เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

5. หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและบรรลุผล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคม และเพื่อให้เกิดความชัดเจน ในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ การประสานงานและการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ควรประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต ศูนย์อนามัยเขตฯ การปกครองพิเศษ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สื่อมวลชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์กรเอกชน องค์กรอิสระ เอกชน และสมาคม เป็นต้น ซึ่งมีความสามารถให้การสนับสนุน และให้ความร่วมมือได้ ดังนี้

1. ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ
2. สอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้งด้านความปลอดภัย

และการแก้ปัญหาพฤติกรรม

3. ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

4. เป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกงาน และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักเรียนตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด
5. ติดตามผล สะท้อนปัญหา และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. ให้ความร่วมมือ/ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ
7. ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนา และขยายผลการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยผู้วิจัยมีความสนใจเลือกตัวแปรในการวิจัยที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ

1. ระดับชั้น หมายถึง ระดับการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระดับชั้นของครูประจำชั้นมาเป็นตัวแปรในการศึกษา เพื่อต้องการศึกษาว่าครูที่สอนในระดับชั้นต่างกันมีปัญหาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่างกันหรือไม่ ซึ่ง อรชุน กิตติโสภาคย์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามระดับช่วงชั้นที่สอน พบว่า ปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ประสบการณ์ทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการทำงานหรือปฏิบัติงาน ซึ่งการทำงานในองค์กรหากบุคลากรไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่เหมาะสมกับงาน ไม่มีประสบการณ์ องค์กรจะดำเนินงานให้บรรลุความสำเร็จไม่ได้ ดังนั้น ประสบการณ์ทำงานจึงถือเป็นตัวแปรที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการทำงาน เพราะบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานมากจะเห็นปัญหาได้อย่างชัดเจนและสามารถแก้ปัญหาได้ดี แตกต่างจากบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานน้อย อาจจะทำให้มองปัญหาการปฏิบัติงานไม่ชัดเจนและไม่สามารถแก้ปัญหาการทำงานได้ดีเท่ากับบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องใส วะชุม (2556) ได้ศึกษา

สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานของผู้บริหาร และครู พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ขนาดโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่แบ่งตามจำนวนนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนขั้นพื้นฐาน จำแนกโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด โดยโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความแตกต่างทั้งด้านบริบทที่มีอิทธิพลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประสานงานกับผู้ปกครอง ความรู้ความเข้าใจและบทบาทหน้าที่ของครูที่รับผิดชอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมคิด ชิงชัย (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตาม โครงการพัฒนาเชิงระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับ เขต 2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ปรึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน เกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ระดับชั้นของครูประจำชั้น ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างมาก ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาที่ดำเนินการสอนอยู่ในระดับชั้นที่ต่างกัน มีรูปแบบในการดูแลนักเรียนที่แตกต่างกัน และเมื่อมีประสบการณ์สอนที่ยาวนานจะเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ได้ดีเนื่องจากได้รับประสบการณ์ด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า และโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีบุคลากรในการปฏิบัติงานรับผิดชอบในหน้าที่ต่างมากกว่าโรงเรียนที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วิชัย เจริญศรี (2546) ได้ศึกษา การปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า ครูที่ปรึกษาที่รับผิดชอบนักเรียนในระดับชั้นต่างกันและมีประสบการณ์ทำงานต่างกัน ได้ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมและจำแนกรายด้านไม่แตกต่างกัน

วิโรจน์ สุรสาคร (2550) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด เทศบาลนครนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละ องค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และมีแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดเทศบาลนครปฐม ได้แก่ การจัดทำโครงการ เยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การร่วมมือกับ หน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน การเพิ่มเติมความรู้และสร้างแรงจูงใจ ให้กับบุคลากร

ณปภัช รุ่งโรจน์ (2553) ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ในส่วนของระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบกัน พบว่า การบริหารงานวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุมาลี ทองงาม (2555) ได้ศึกษา การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโคกอน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดโคกอนมีการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาของกรุงเทพมหานคร โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการรายงานผล การบริหารจัดการที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ และได้มีแนวทางการพัฒนาและส่งเสริม การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดโคกอน ในการดำเนินงานพัฒนาระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและ ช่วยเหลือนักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยได้ใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) ได้เยี่ยมบ้าน วางแผนการคัดกรอง จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ให้ความรู้แก่ครูในการให้คำปรึกษา เบื้องต้นแก่นักเรียน ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน และเชิญผู้ปกครองมารับทราบถึง ความจำเป็นในการส่งต่อนักเรียน

อาทิตยภัทร วรรณวัฒน์ (2556) ได้ศึกษา ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามระดับช่วงชั้น โดยรวมและรายด้าน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พิจารณาโดยรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ฐกฤตธรรม์ สัมลี (2557) ได้ศึกษา ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตบัวบาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตบัวบาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน และปานกลาง 1 ด้าน เมื่อพิจารณารายด้านแล้วเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และเมื่อเปรียบเทียบปัญหา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาด โรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พัชรียา ทองบัณฑิต (2558) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียนศรีราชา 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียน ศรีราชา 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียน ศรีราชา 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการเปรียบเทียบ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียน ศรีราชา 4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปิยะนุช นารอง (2554) ที่ได้ศึกษา ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์อำนวยการเครือข่ายภูพานทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานศูนย์อำนวยการเครือข่ายภูพานทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามเพศและอายุในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์อำนวยการเครือข่ายภูพาน ทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียนจำแนกตามเพศ พบว่า ความคิดเห็นด้านคัดกรองนักเรียนและส่งเสริมนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ระดับ .05 และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบช่วยเหลือ นักเรียน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า การคัดกรองนักเรียน การป้องกันปัญหา และการส่งต่อ ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยต่างประเทศ

Dobizl (2002) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเข้าใจต่อวัยเสี่ยงของเยาวชน และการจัด โปรแกรมที่จะช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จที่จะอยู่ในโรงเรียน งานวิจัยนี้ได้สำรวจ พบว่า ปัญหาการเพิ่มจำนวนที่มากขึ้นของนักเรียนที่ลาออกจากโรงเรียนมีผลกระทบต่อสังคม ความเป็นจริงแล้วเยาวชนเหล่านี้ต้องการเอาใจใส่ สามารถเรียนได้และปรารถนาให้ผู้ใหญ่ทั้งหลาย ยินดีที่จะพยายามทำความเข้าใจพวกเขา และให้พวกเขาเป็นที่ยอมรับ และคอยแนะนำเมื่อพวกเขา ต้องการ

Teed (2002) ได้ศึกษา การพบนักเรียนเพื่อรู้จักความต้องการทางด้านอารมณ์และสังคม ของนักเรียน ครูประจักษ์กับความเข้าใจในการให้คำปรึกษาในชั้นเรียน พบว่า ลักษณะพิเศษของเด็ก มีลักษณะเหมือนกัน คือ ครอบครัวย่ำแย่ ครอบครัวยากจน ผู้ปกครองติดสารเสพติด ถูกทอดทิ้ง พิกัด เด็กสุขภาพไม่ดีต้องใส่ยาบำบัด สิ่งเหล่านี้เป็นแรงกดดันอย่างมาก และมีผลกระทบต่อชีวิตเด็ก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องเอาใจใส่ต่อปัญหาและความต้องการ ของนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ นอกเหนือจากการเรียน การสอนตามปกติ การศึกษา พบว่า ครูได้ใช้ วิธีการให้คำปรึกษาที่หลากหลาย วิธีที่ใ้มากที่สุดคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อเป็น มาตรการป้องกันรักษา ฟันฟูได้อีกด้วย

Goodman (2003) ได้ศึกษา การใช้แบบคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) เพื่อคัดกรองนักเรียนที่มีความผิดปกติทางจิตใจ เยาวชนในชุมชนที่รวบรวมข้อมูลด้วย แบบสอบถามจากผู้ปกครอง ครู เพื่อนเยาวชน พบว่า ทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าเป็นความผิดปกติ

ทางจิตใจที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล และความแปรปรวนทางอารมณ์ของบุคคลโดยมีเหตุมาจาก พฤติกรรมส่วนบุคคล พฤติกรรมอยู่ไม่สุข/ ไม่อยู่นิ่ง พวกซึมเศร้า และพวกที่มีพฤติกรรม ไม่พึงประสงค์อื่น ๆ ความกลัวสิ่งของ หรือสัตว์เฉพาะบุคคล ถูกทอดทิ้งในวัยเด็ก ทำให้ การคัดกรองเยาวชนที่ผิดปกติมีความแม่นยำ และแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนสรุปได้ว่า สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาในสังคม ทั้งปัญหา ทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการหย่าร้างของครอบครัว ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเยาวชน โดยตรง ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างปกติ สุข ดังนั้น ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสำคัญเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัว นักเรียนได้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ของนักเรียนให้เติบโตองงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในสังคมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ผู้วิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูประจำชั้น ระดับชั้นประถมศึกษา และ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของ โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ปีการศึกษา 2559 รวม 8 โรงเรียน จำนวน 460 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูประจำชั้นระดับชั้นประถมศึกษา และ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำนวน 210 คน ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) และได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ขนาดของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1.	ขนาดเล็ก	77	38
2.	ขนาดกลาง	145	92
3.	ขนาดใหญ่	238	80
	รวม	460	210

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ขนาดของโรงเรียน ระดับชั้นที่สอน และประสบการณ์ทำงาน ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ซึ่งเป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- ระดับ 5 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับน้อยที่สุด

สำหรับคำถามที่อยู่ในแบบสอบถามนั้น ได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน
4. ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี หลักการและวิธีดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากตำรา เอกสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามากำหนดกรอบความคิดเบื้องต้น เพื่อกำหนดขอบเขต และเครื่องมือในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ การวัดตามนิยามศัพท์ (Index of item objective congruence: IOC) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.6-1.00 ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีรายชื่อดังต่อไปนี้

4.1 ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา

4.2 ดร.สมุทรา ชำนาญ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา

4.3 นางสาววรรณชนก มั่นแน่น รองผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 55 จังหวัดนนทบุรี

5. นำแบบสอบถามที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขปัญหา และขอคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้องและเหมาะสม

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบใช้ (Try-out) กับครูโรงเรียนเต็มรักศึกษา จังหวัดนนทบุรี ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .48-.91

7. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยรวมทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient alpha) (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .99

8. นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยัง โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยัง โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
3. นำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ตามวิธีการทาง สถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คัดเลือกแบบสอบถามที่ได้รับคืน โดยคัดเลือกจากฉบับที่สมบูรณ์
2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว นำเสนอในรูปตาราง และความเรียง
3. การศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ระดับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยาย โอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ด้วยการกำหนดเกณฑ์ และความหมายของข้อมูลจากค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2553, หน้า 23-24) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในระดับน้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
ระหว่างระดับช่วงชั้น โดยใช้สถิติค่าที (*t*-test)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
ประสิทธิภาพการทำงานที่แตกต่างกันของครูประจำชั้น และขนาดของโรงเรียนที่ต่างกัน
ใช้การวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่ง ได้แก่ ครูประจำชั้นระดับชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำนวน 210 คน เมื่อได้ข้อมูล

จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานะภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

SD แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

t แทน ค่าสถิติแจกแจงแบบที (t -Distribution)

F แทน ค่าสถิติแจกแจงแบบเอฟ (F -Distribution)

df แทน ระดับขั้นแห่งความอิสระ (Degree of freedom)

SS แทน ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวด้วยยกกำลังสอง (Sum of square)

MS แทน ผลรวมเบี่ยงเบนกำลังสองเฉลี่ย (Mean square)

p แทน ค่าความน่าจะเป็นของนัยสำคัญทางสถิติ

$*$ แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานะภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานะภาพทั่วไปของครูประจำชั้นระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 จำนวน 8 โรงเรียน รวม 210 คน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานะภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดย หาค่าความถี่ และหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (%) ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 14 สถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

สถานะภาพ	n = 210	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ขนาดโรงเรียน		
1. ขนาดเล็ก	38	18.1
2. ขนาดกลาง	92	43.8
3. ขนาดใหญ่	80	38.1
รวม	210	100.0
ระดับชั้น		
1. ประถมศึกษา	89	42.4
2. มัธยมศึกษา	121	57.6
รวม	210	100.0
ประสบการณ์ในการทำงาน		
1. ต่ำกว่า 5 ปี	69	32.9
2. 6-15 ปี	96	45.7
3. มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	45	21.4
รวม	210	100.0

จากตารางที่ 14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สอนในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาสอนในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 และสอนในโรงเรียนขนาดเล็กน้อยที่สุด จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1 สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษามากที่สุด จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 57.6 คน และรองลงมา สอน ในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 ประสบการณ์ในการทำงาน 6-15 ปี มากที่สุด จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 รองลงมาคือ ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 และ มากกว่า 15 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4

ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<i>n</i> = 210		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	2.70	0.82	ปานกลาง	1
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	2.63	0.92	ปานกลาง	3
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	2.67	0.85	ปานกลาง	2
4. ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา	2.57	0.90	ปานกลาง	5
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	2.62	0.81	ปานกลาง	4
รวมเฉลี่ย	2.64	0.79	ปานกลาง	

จากตารางที่ 15 วิเคราะห์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1
โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับปัญหาจากมากไปน้อย ได้แก่
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน
ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมและรายข้อ

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	<i>n</i> = 210		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นมีความรู้ความเข้าใจใน	2.36	1.23	น้อย	11
2. กระบวนการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นจัดทำข้อมูลในระเบียบสะสมของ	2.63	1.10	ปานกลาง	8
3. นักเรียนแต่ละบุคคลมีความถูกต้องชัดเจน ครูประจำชั้นมีข้อมูลแต่ละด้านของนักเรียนแต่ละ	2.60	1.16	ปานกลาง	9
4. บุคคลครบถ้วนทุกด้าน อาทิ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านส่วนตัว	2.60	1.16	ปานกลาง	9
5. ความสะดวกในการเดินทางไปเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูประจำชั้น	2.72	0.95	ปานกลาง	4
6. ความร่วมมือของผู้ปกครองในการให้ข้อมูลนักเรียน	2.68	1.08	ปานกลาง	7
7. ความร่วมมือของนักเรียนในการให้ข้อมูลกับโรงเรียนหรือครูประจำชั้น	2.71	1.05	ปานกลาง	5
8. ความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้รับจากนักเรียนแต่ละบุคคล	3.11	1.20	ปานกลาง	1
9. ความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้รับจากผู้ปกครองแต่ละบุคคล	2.75	1.13	ปานกลาง	3
10. ครูสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์คัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้อง	2.80	1.28	ปานกลาง	2
11. ครูสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม	2.66	1.09	ปานกลาง	6
รวม	2.70	0.82	ปานกลาง	

จากตารางที่ 16 วิเคราะห์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้รับจากนักเรียนแต่ละบุคคล ครูสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์คัดกรองนักเรียน ได้อย่างถูกต้อง และความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้รับจากผู้ปกครองแต่ละบุคคล ตามลำดับ ยกเว้นการส่งเสริมของผู้บริหารที่ส่งเสริม สนับสนุนและให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีปัญหาในระดับ น้อย

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมและรายชื่อ

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน	<i>n</i> = 210		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. ครูนำข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนแต่ละคนมาใช้ ในการแบ่งกลุ่มนักเรียน	2.60	1.11	ปานกลาง	3
2. ความเป็นมาตรฐานของเกณฑ์การแบ่งกลุ่ม นักเรียนในโรงเรียน	2.66	1.14	ปานกลาง	2
3. ความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรม นักเรียนในการแบ่งกลุ่มนักเรียน	2.60	1.12	ปานกลาง	4
4. การยอมรับผลการแบ่งกลุ่มนักเรียนของผู้ปกครอง	2.70	1.08	ปานกลาง	1
5. การรักษาความลับผลการคัดกรองนักเรียน	2.56	1.14	ปานกลาง	5
รวมเฉลี่ย	2.63	0.92	ปานกลาง	

จากตารางที่ 17 วิเคราะห์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การยอมรับผลการแบ่งกลุ่มนักเรียนของผู้ปกครอง ความเป็นมาตรฐานของเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน และครูนำข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนแต่ละคนมาใช้ในการแบ่งกลุ่มนักเรียน ตามลำดับ

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวม และรายข้อ

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	<i>n</i> = 210		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. ผู้บริหาร โรงเรียนให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	2.66	1.31	ปานกลาง	5
2. การให้ความสำคัญกับกิจกรรมโฮมรูมของครูประจำชั้น	2.54	1.23	ปานกลาง	8
3. ความสม่ำเสมอในการจัดกิจกรรมโฮมรูมของครูประจำชั้น	2.60	1.09	ปานกลาง	7
4. ความสอดคล้องในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนกับความต้องการของนักเรียน	2.61	1.09	ปานกลาง	6
5. ครูปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาอย่างเสมอภาค	2.36	0.94	น้อย	9
6. โรงเรียนจัดกิจกรรมซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/ กลุ่มมีปัญหา	2.71	1.13	ปานกลาง	4
7. โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงให้เป็นกลุ่มปกติอย่างยั่งยืน	2.77	1.05	ปานกลาง	3
8. โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ	2.94	1.24	ปานกลาง	1
9. โรงเรียนมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน	2.82	1.21	ปานกลาง	2
รวมเฉลี่ย	2.67	0.85	ปานกลาง	

จากตาราง 18 วิเคราะห์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด

รูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ โรงเรียนมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน และโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ ตามลำดับ ยกเว้นครูปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา อย่างเสมอภาคมีปัญหาในระดับน้อย

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยภาพรวมและรายข้อ

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา	<i>n</i> = 210		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. ครูประจำชั้นได้รับการพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ	2.73	1.32	ปานกลาง	1
2. ครูประจำชั้นมีการดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึงและใกล้ชิด โดยเฉพาะนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา	2.55	1.17	ปานกลาง	4
3. ครูประจำชั้นมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน	2.50	1.15	น้อย	6
4. ครูประจำชั้นให้คำปรึกษาแก่นักเรียนใน ทุกด้าน เช่น การเรียน เรื่องส่วนตัว ฯลฯ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน	2.63	1.21	ปานกลาง	3
5. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาให้นักเรียนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเหมาะสม	2.64	1.14	ปานกลาง	2
6. นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตัวครู	2.49	1.13	น้อย	8
7. วุฒิภาวะทางอารมณ์ของครูประจำชั้นใน การแก้ไขปัญหา ของนักเรียน	2.52	1.15	ปานกลาง	5
8. การให้ความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องใน การแก้ไขปัญหาของนักเรียน	2.49	1.11	น้อย	7
รวมเฉลี่ย	2.57	0.90	ปานกลาง	

จากตารางที่ 19 วิเคราะห์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง 5 ข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ครูประจำชั้น ได้รับ การพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาให้นักเรียนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และครูประจำชั้นให้ คำปรึกษาแก่นักเรียนในทุกด้าน เช่น การเรียน เรื่องส่วนตัว ฯลฯ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ ได้แก่ ครูประจำชั้นมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน การให้ความร่วมมือกับ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน และนักเรียนมีความเชื่อมั่นในตัวครู

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมและรายข้อ

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน	<i>n</i> = 210		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. ความพยายามของครูประจำชั้นในการแก้ไขปัญหา ของนักเรียนก่อนการส่งต่อนักเรียน	2.54	1.02	ปานกลาง	9
2. ครูมีการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อ การส่งต่อนักเรียน	2.47	1.02	น้อย	11
3. ครูมีการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองให้เข้าใจ เหตุผลการส่งต่อนักเรียน	2.73	1.22	ปานกลาง	2
4. โรงเรียนดำเนินการส่งต่อนักเรียน โดยไม่ทำให้นักเรียน เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีปัญหา	2.66	0.98	ปานกลาง	4
5. โรงเรียนติดตามผลการแก้ปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่อง หลังจากรับช่วงต่อจากผู้เชี่ยวชาญจนกว่านักเรียน จะได้รับการพัฒนาไปเป็นกลุ่มปกติ	2.78	1.18	ปานกลาง	1
6. โรงเรียนมีระบบติดตามการช่วยเหลือนักเรียนและแจ้ง ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	2.65	1.02	ปานกลาง	5

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน	<i>n</i> = 210		ระดับ	อันดับ
	\bar{X}	<i>SD</i>		
7. โรงเรียนมีระบบการส่งนักเรียนกลับคืนสู่โรงเรียน เมื่อนักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก เรียบร้อยแล้ว	2.72	1.06	ปานกลาง	3
8. ครูประจำชั้นมีการจัดทำบันทึกการส่งต่อนักเรียนไปยัง ครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน	2.58	1.00	ปานกลาง	8
9. ครูประจำชั้นมีวิธีการในการจูงใจให้กับนักเรียน และ ยินดีต่อการถูกส่งต่อ	2.60	1.08	ปานกลาง	7
10. ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนในการส่งต่อเพื่อช่วยเหลือ นักเรียน	2.60	0.98	ปานกลาง	6
11. โรงเรียนมีความสม่ำเสมอในการติดตามผลการช่วยเหลือ นักเรียนของครูประจำชั้น	2.50	1.15	น้อย	10
รวมเฉลี่ย	2.62	0.82	ปานกลาง	

จากตารางที่ 20 วิเคราะห์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ด้านการส่งต่อนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 9 ข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนติดตามผลการแก้ปัญหาให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง หลังจากรับช่วงต่อจากผู้เชี่ยวชาญจนกว่านักเรียนจะได้รับการพัฒนาไปเป็นกลุ่มปกติ ครูมีการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองให้เข้าใจเหตุผลการส่งต่อนักเรียน และโรงเรียนมีระบบการส่งนักเรียนกลับคืนสู่โรงเรียน เมื่อนักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเรียบร้อยแล้ว ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ คือ ความพยายามของครูประจำชั้นในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนก่อนการส่งต่อนักเรียน และโรงเรียนมีความสม่ำเสมอในการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตาม
ระดับช่วงชั้น ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 จำแนกตามระดับชั้น โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ประถมศึกษา				มัธยมศึกษาตอนต้น			
	<i>n</i> = 89		<i>n</i> = 121		<i>n</i> = 121		<i>n</i> = 121	
	\bar{X}	SD	ระดับ	อันดับ	\bar{X}	SD	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล	2.59	0.91	ปานกลาง	1	2.77	0.74	ปานกลาง	1
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	2.56	0.93	ปานกลาง	2	2.67	0.91	ปานกลาง	4
3. ด้านการส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน	2.54	0.91	ปานกลาง	3	2.76	0.80	ปานกลาง	2
4. ด้านการป้องกันแก้ไข ปัญหานักเรียน	2.48	0.96	น้อย	5	2.64	0.85	ปานกลาง	5
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	2.48	0.91	น้อย	4	2.69	0.74	ปานกลาง	3
รวม	2.54	0.87	ปานกลาง		2.71	0.72	ปานกลาง	

จากตารางที่ 21 วิเคราะห์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1
ในระดับชั้นประถมศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรอง
นักเรียน และ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน คือ
ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โดยภาพรวมและ รายข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ
แรก ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้าน
การส่งต่อนักเรียน

ตารางที่ 22 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับชั้น
โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น		<i>t</i>	<i>p</i>
	<i>n</i> = 89		<i>n</i> = 121			
	\bar{X}	<i>SD</i>	\bar{X}	<i>SD</i>		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	2.59	0.91	2.77	0.74	-1.58*	.03
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	2.56	0.93	2.67	0.91	-0.73	.64
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	2.54	0.91	2.76	0.80	-1.80	.25
4. ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	2.48	0.96	2.64	0.85	-1.26	.23
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	2.48	0.91	2.69	0.74	-1.32	.07
รวม	2.54	0.87	2.71	0.72	-1.43	.07

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 22 วิเคราะห์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนก
ตามระดับชั้นโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ต่ำกว่า 5 ปี <i>n</i> = 69				ตั้งแต่ 5-15 ปี <i>n</i> = 96				มากกว่า 15 ปีขึ้นไป <i>n</i> = 45			
	\bar{X}	<i>SD</i>	ระดับ	อันดับ	\bar{X}	<i>SD</i>	ระดับ	อันดับ	\bar{X}	<i>SD</i>	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	2.63	0.70	ปานกลาง	1	2.70	0.86	ปานกลาง	2	2.77	0.91	ปานกลาง	2
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	2.49	0.76	น้อย	4	2.71	0.90	ปานกลาง	1	2.66	1.14	ปานกลาง	5
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	2.58	0.71	ปานกลาง	2	2.66	0.92	ปานกลาง	3	2.83	0.89	ปานกลาง	1
4. ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา	2.47	0.71	น้อย	5	2.56	0.93	ปานกลาง	5	2.74	1.08	ปานกลาง	3
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	2.54	0.67	ปานกลาง	3	2.65	0.85	ปานกลาง	4	2.69	0.95	ปานกลาง	4
รวม	2.54	0.63	ปานกลาง		2.65	0.83	ปานกลาง		2.74	0.90	ปานกลาง	

จากตารางที่ 23 วิเคราะห์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตาม ประสิทธิภาพในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาตาม ประสิทธิภาพในการทำงาน พบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และ ด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ ประสิทธิภาพในการทำงานตั้งแต่ 5-15 ปี มีปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน ตามลำดับ และประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่า 15 ปี มีปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้าน การป้องกันและการแก้ไขปัญหา ตามลำดับ

ตารางที่ 24 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตาม
ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แหล่งข้อมูล	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	0.05	0.25	0.37	.69
	ภายในกลุ่ม	207	140.03	0.68		
	รวม	209	140.53			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.95	0.98	1.16	.32
	ภายในกลุ่ม	207	173.75	0.84		
	รวม	209	175.70			
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.91	0.96	1.32	.27
	ภายในกลุ่ม	207	150.36	0.73		
	รวม	209	152.27			
4. ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหา นักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.97	0.98	1.21	.30
	ภายในกลุ่ม	207	168.28	0.81		
	รวม	209	170.25			
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.70	0.35	0.52	.60
	ภายในกลุ่ม	207	139.27	0.67		
	รวม	209	139.97			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.13	0.57	0.91	.41
	ภายในกลุ่ม	207	129.15	0.62		
	รวม	209	130.28			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 24 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัว เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ขนาดเล็ก <i>n</i> = 38				ขนาดกลาง <i>n</i> = 92				ขนาดใหญ่ <i>n</i> = 80			
	\bar{X}	<i>SD</i>	ระดับ	อันดับ	\bar{X}	<i>SD</i>	ระดับ	อันดับ	\bar{X}	<i>SD</i>	ระดับ	อันดับ
	1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	2.73	0.76	ปานกลาง	1	2.55	0.89	ปานกลาง	1	2.84	0.75	ปานกลาง
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	2.50	0.73	ปานกลาง	5	2.50	0.96	น้อย	2	2.82	0.93	ปานกลาง	3
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน	2.63	0.65	ปานกลาง	4	2.48	0.90	น้อย	4	2.91	0.83	ปานกลาง	1
4. ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา	2.71	0.79	ปานกลาง	2	2.43	0.96	น้อย	5	2.66	0.86	ปานกลาง	5
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	2.67	0.60	ปานกลาง	3	2.48	0.89	น้อย	3	2.76	0.81	ปานกลาง	4
รวม	2.66	0.56	ปานกลาง		2.49	0.86	น้อย		2.80	0.77	ปานกลาง	

จากตารางที่ 25 วิเคราะห์ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ โรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส อยู่ในระดับปานกลาง เรียงอันดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ตามลำดับ

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แหล่งข้อมูล	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	2	3.88	1.94	2.94	.06
	ภายในกลุ่ม	207	136.65	.66		
	รวม	209	140.53			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	4.72	2.36	2.86	.06
	ภายในกลุ่ม	207	170.98	.83		
	รวม	209	175.70			
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	7.76	3.88	5.56*	.00
	ภายในกลุ่ม	207	144.51	.70		
	รวม	209	152.27			

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ปัญหาการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แหล่งข้อมูล	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
4. ด้านการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	3.14	1.57	1.95	.15
	ภายในกลุ่ม	207	167.10	.81		
	รวม	209	170.25			
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	3.44	1.72	2.61	.08
	ภายในกลุ่ม	207	136.53	.66		
	รวม	209	139.97			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	4.10	2.05	3.37*	.04
	ภายในกลุ่ม	207	126.18	.61		
	รวม	209	130.28			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 26 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และในด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำด้านที่พบความแตกต่างไปทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธีเชฟเฟ้ (Scheffe)

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		2.63	2.48	2.91
1. ขนาดเล็ก	2.63	-	0.15	0.28
2. ขนาดกลาง	2.48	-	-	0.43*
3. ขนาดใหญ่	2.91	-	-	-

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 27 แสดงคู่ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ ระดับชั้นของครูประจำชั้น ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู และ ขนาดของโรงเรียน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบจากตาราง Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 44 ข้อ ซึ่งมีความน่าเชื่อถือระหว่าง .55-.93 และค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่า (t -test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับปัญหาจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหาตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านผลปรากฏดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้รับจากนักเรียนแต่ละบุคคล ครูสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์คัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้รับจากผู้ปกครองแต่ละบุคคล ตามลำดับ ยกเว้นการส่งเสริมของผู้บริหารที่ส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล มีปัญหาในระดับน้อย

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การยอมรับผลการแบ่งกลุ่มนักเรียนของผู้ปกครอง ความเป็นมาตรฐานของเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน และครูนำข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนแต่ละคนมาใช้ในการแบ่งกลุ่มนักเรียน ตามลำดับ

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนโดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ โรงเรียนมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน และโรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ ตามลำดับ ยกเว้นครูปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาอย่างเสมอภาคมีปัญหาในระดับน้อย

1.4 ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 5 ชื่อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ครูประจำชั้นได้รับการพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็กนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และครูประจำชั้นให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในทุกด้าน เช่น การเรียน เรื่องส่วนตัว ฯลฯ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อย 3 ชื่อ ได้แก่ ครูประจำชั้นมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน การให้ความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน และนักเรียนมีความเชื่อมั่นในตัวครู

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 9 ชื่อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนติดตามผลการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนอย่างต่อเนื่อง หลังจากรับช่วงต่อจากผู้เชี่ยวชาญจนกว่านักเรียนจะได้รับการพัฒนาไปเป็นกลุ่มปกติ ครูมีการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองให้เข้าใจเหตุผลการส่งต่อนักเรียน และโรงเรียนมีระบบการส่งนักเรียนกลับคืนสู่โรงเรียน เมื่อนักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเรียบร้อยแล้ว ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อย 2 ชื่อ คือ ความพยายามของครูประจำชั้นในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนก่อนการส่งต่อนักเรียน และโรงเรียนมีความสม่ำเสมอในการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้น ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู และขนาดของโรงเรียน ผลปรากฏดังนี้

2.1 จำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้น พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ผลการเปรียบเทียบ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และในด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

อภิปรายผล

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาเสนออภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้ประชากรในวัยเรียน ได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, 2557) อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องคำนึงถึงการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาในฐานะหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่ง ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจกันช่วยเหลือส่งเสริม

นักเรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง โดยยึดสายใยและความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ ดังนั้น ครูประจำชั้นจึงสังเกตเห็นและตระหนักถึงภาระหน้าที่และความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน จึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนุช นารอง (2554) ที่ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์อำนวยการเครือข่ายภูพานทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศกนคร เขต 1 พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์อำนวยการเครือข่ายภูพานทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศกนคร เขต 1 โดยรวมมีปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับปานกลาง ดังนั้น จากการที่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย อาทิ ผู้บริหารระดับสูง ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เมื่อสู่การปฏิบัติแล้วการร่วมมืออาจไม่เพียงพอหรือมีข้อจำกัด จึงทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับกลาง ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบโดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ต้องมาจากการสอบถามข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งในบางครั้งนักเรียนและผู้ปกครองอาจให้ข้อมูลที่ไม่เป็นข้อเท็จจริงกับครูประจำชั้น หรือมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลบางอย่างบ่อยครั้ง ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้นมีความเข้าใจนักเรียน สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ จักรี โพธิ์สำนัก (2550) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นจะต้องมีข้อมูลที่แท้จริงของนักเรียนทุกด้าน อาทิ ด้านการเรียน ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว เป็นต้น เพื่อที่จะนำข้อมูลของนักเรียนมาจัดเก็บ สำหรับการป้องกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มต่าง ๆ ให้ตรงกับปัญหา และสอดคล้องกับ อาทิตยภัทร วรรณวัฒน์ (2556) ที่ศึกษาปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูระดับชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลกับครูประจำชั้น และข้อมูลของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงทำให้ครูประจำชั้นไม่สามารถติดตามนักเรียนได้ทันทั่วถึงที่เกิดปัญหา

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งอาจเนื่องมาจากการคัดกรองนักเรียนเป็นกระบวนการที่ดำเนินการหลังจากที่ครูประจำชั้นได้ศึกษาทำความเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อแยกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และข้อควรระวังสำหรับครูประจำชั้นในการคัดกรอง คือ ต้องระมัดระวังไม่ให้นักเรียนทราบข้อมูลผลการคัดกรองว่านักเรียนถูกจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหา และแตกต่างจากกลุ่มปกติ เพราะจะทำให้มีผลต่อความรู้สึกของนักเรียน และครูประจำชั้นควรมีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน แต่ต้องระมัดระวังเรื่องการสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับผลการคัดกรองที่นักเรียนถูกจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา เนื่องจากผู้ปกครองอาจไม่ยอมรับผลการคัดกรองแบ่งกลุ่มนักเรียน ซึ่งวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวคือ การจัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการคัดกรองจัดกลุ่มนักเรียนให้มีหลักเกณฑ์และเป็นมาตรฐานไปในแนวทางเดียวกันเป็นที่ยอมรับของครูประจำชั้นและผู้ปกครอง ดังที่กรมสุขภาพจิต กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นสิ่งที่มีความละเอียดอ่อนและต้องมีการดำเนินการด้วยความระมัดระวัง จึงส่งผลให้การดำเนินการดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ชนิกรณ์ ชลวานิช (2558) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู โรงเรียนบ้านมาบกรูด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ Goodman (2003) ได้ศึกษาการใช้แบบคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) เพื่อคัดกรองนักเรียนที่มีความผิดปกติทางจิตใจ เยาวชนในชุมชนที่รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้ปกครอง ครู เพื่อนเยาวชน พบว่า ทุกกลุ่มให้ความเห็นว่าเป็นความผิดปกติทางจิตใจที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล และความแปรปรวนทางอารมณ์ของบุคคลโดยมีเหตุมาจากพฤติกรรมส่วนบุคคล พฤติกรรมอยู่ไม่สุข/ ไม่อยู่นิ่ง พวกซึมเศร้า และพวกที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์อื่น ๆ ความกลัวสิ่งของ หรือสัตว์เฉพาะบุคคล ถูกทอดทิ้งในวัยเด็ก ทำให้การคัดกรองเยาวชนที่ผิดปกติมีความแม่นยำ และแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งอาจเนื่องมาจากกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมนักเรียน สามารถทำได้หลายวิธีตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมที่สำคัญที่โรงเรียนควรดำเนินการเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นอย่างมาก คือ กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เป็นกิจกรรมที่ครูประจำชั้นสามารถเปิดโอกาสให้นักเรียนกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ อาจจะเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม รวมทั้งสถานที่ในการจัดกิจกรรม มีการจัดบรรยากาศกิจกรรมอย่างเป็นกันเองเสมือนอยู่ใน

ครอบครัวเดียวกัน ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวควรมีการกำหนดเนื้อหากิจกรรมตามความต้องการของนักเรียน มีการสำรวจความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนในการเลือกกิจกรรม มีการวางแผนโดยยึดหลักการบูรณาการ มีจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน มีความยืดหยุ่นและผสมผสานกับความต้องการของนักเรียนหลังจากที่ได้ดำเนินกิจกรรมและจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นระบบ (กรมสุขภาพจิต, 2546 ก) จึงส่งผลให้การดำเนินการดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมปอง โพธิ์ศรี (2556) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู โรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัย พบว่าด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูประจำชั้นอาจไม่ได้รับการพัฒนาทักษะในการให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งครูประจำชั้นต้องมีการดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึงและใกล้ชิด รวมทั้งให้คำปรึกษานักเรียนในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนหรือเรื่องส่วนตัว การที่ครูประจำชั้นขาดทักษะในการให้คำปรึกษา ก็จะส่งผลให้ครูประจำชั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนได้ทันเวลาที่ หรือแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนในวิธีที่ไม่ถูกต้อง จึงส่งผลให้การดำเนินการดังกล่าวอยู่ในระดับ ปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูไรรัตน์ เกิดปรังค์ (2557) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการ จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในอำเภอพนัสนิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้บริหารควรมี การส่งเสริมและพัฒนาทักษะในการให้คำปรึกษาให้กับครูประจำชั้น เพราะครูประจำชั้นเป็น ผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด มีหน้าที่ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น และประสาน ความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548) รวมทั้งจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ที่หลากหลาย และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดกับตัวเองได้

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากหน้าที่ บทบาทของครูทุกคนที่จะต้องดูแล และแก้ปัญหานักเรียนในเบื้องต้น การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูประจำชั้น เมื่อได้ดำเนินการตามกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนแล้ว และยังพบปัญหา ของนักเรียนที่มีปัญหารุนแรงยากต่อการแก้ไข ครูประจำชั้นจึงควรส่งต่อนักเรียนให้กับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญได้แก้ไขปัญหาก่อนที่จะปัญหาจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ด้วยการดำเนินการตาม นโยบายดังกล่าวจึงส่งผลให้การดำเนินการดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของชนิภรณ์ ชลวานิช (2558) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านมาบกรูด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านมาบกรูด ด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมปอง โปธิ์ศรี (2556) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวครูประจำชั้นจึงควรที่จะพยายามแก้ไขปัญหานักเรียนก่อนการส่งต่อ

2. เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามช่วงชั้นของครูประจำชั้น โดยรวมมีความแตกต่างอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ได้มีการกำชับให้โรงเรียนต่าง ๆ ให้ความสำคัญในเรื่องการดูแลนักเรียนทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและอารมณ์ ดังนั้น ครูประจำชั้นและครูที่เกี่ยวข้องจึงมีบทบาทสำคัญในการดูแลนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบัวเครือ โปธิ์ชัย (2548) ที่ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามระดับชั้นโดยรวมและรายด้านมีปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านความแตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นครูจะต้องดำเนินการกับนักเรียนทั้งโรงเรียน ดังนั้น ประสบการณ์ที่ต่างกันจึงไม่ส่งผลต่อการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมปอง โปธิ์ศรี (2556) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี และ ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทาง

สถิติ และสอดคล้องกับ รุกกฤษณ์ สัมลี (2557) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตบัวบาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขต บัวบาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำแนกตามประเภทการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี และ ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ทุกคนมีโอกาสที่จะ ได้รับความรู้ ความเข้าใจทักษะในการปฏิบัติงาน มีโอกาสร่วมกิจกรรมการอบรม สัมมนา ประชุม เจริญปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน จึงทำให้ปัญหาการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการ ส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ซึ่งอาจเกิดจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนที่มากกว่า โรงเรียนขนาดกลางจึงทำให้การดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ไม่สามารถ ดำเนินการได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้ปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวน สุขเจริญ (2558) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามขนาดของ โรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นควรดำเนินการเก็บข้อมูล โดยเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อครอบคลุมข้อมูลแต่ละด้าน และไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อพบปะ พูดคุยกับผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริง ครบถ้วน และรู้จักนักเรียนดียิ่งขึ้น
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูประจำชั้น ครูแนะแนว และผู้ปกครอง เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการคัดกรองและแบ่งกลุ่มนักเรียน เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการแบ่งกลุ่มนักเรียน และผู้ปกครองเกิดการยอมรับผลการแบ่งกลุ่ม ของนักเรียน
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ครูประจำชั้นควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ

ของกิจกรรมตามความสนใจ เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของตนเอง และควรมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อให้ครูประจำชั้นได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียน รวมถึงทราบสภาพปัญหาของนักเรียนผ่านการสนทนา

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูประจำชั้นควรได้รับการพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษา เพื่อจะสามารถให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น เรื่องการเรียน เรื่องส่วนตัว และเรื่องอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมตามแต่ละบุคคล และตามช่วยวัยของนักเรียน และโรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถแก้ปัญหาให้กับตนเองได้

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรติดตามผลการแก้ปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่อง หลังจากรับช่วงต่อจากผู้เชี่ยวชาญจนกว่านักเรียนจะได้รับการพัฒนาเป็นกลุ่มปกติ และครูประจำชั้นควรมีทักษะการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองให้เข้าใจเหตุผลในการส่งต่อนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษากิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน
2. ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. ศึกษาผลการดำเนินงานกับประชากรที่เป็นนักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในภาพรวมที่กว้างขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สำหรับ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาและสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทาง
ในการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาและ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสุขภาพจิต. (2546 ก). คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1-2
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กรมสุขภาพจิต. (2546 ข). คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4
(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จักรี โพธิ์สำนัก. (2550). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุไรรัตน์ เกิดปรำงค์. (2557). ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
ในอำเภอพนัสนิคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.
งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชวน สุขเจริญ. (2558). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนิกรณ์ ชลวานิช. (2558). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของครู โรงเรียนบ้านมาบกรูด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชลบุรี เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยณรงค์ ลังกา. (2555). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
สังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ชุตติมา สุรเศรษฐ, จรินทร์ วินทะไชย์ และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. (2558). โมดูลที่ 4 จิตวิทยา
พื้นฐานสำหรับครู. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุกฤตธรรม์ สัมลี. (2557). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่ม
สหวิทยาเขตบัวบาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. งานนิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- ณปภัช รุ่งโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
สังกัด กทม. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บัวเครือ โพธิ์ชัย. (2548). ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. งานนิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาดและบุญส่ง นิลแก้ว. (2553). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตรา
ส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 3(1), 23-24.
- ปิยะนุช นารอง. (2554). รายงานวิจัย ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
สถานศึกษาชั้นพื้นฐานศูนย์อำนวยการเครือข่ายทอของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พ่องไส ะขุม. (2556). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พัชรียา ทองบัณฑิต. (2558). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียน
ศรีราชา 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.
งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มณฑา จำปาเหลือง. (2546). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดตราด.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยบูรพา.

- มานพ บุญสมพงษ์. (2550). ปัญหาและแนวทางแก้ไขระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชัย เจริญศรี. (2546). การศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เบลูจุมราชูทิศราชบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิโรจน์ สุรสาคร. (2550). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิระพงษ์ ศรีจันทร์. (2553). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันยาเสพติดของโรงเรียนเทศบาลบ้านกิโลสอง. สระแก้ว: โรงเรียนเทศบาลกิโลสอง.
- สมคิด ชิงชัย. (2553). สภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามโครงการพัฒนาเชิงระบบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมปอง โพธิ์ศรี. (2556). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2540). การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. (2557). แผนปฏิบัติการ ปี 2557. นนทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). การศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). รายงานประจำปี 2558. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- สุมาลี ทองงาม. (2555). การศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโคกนอน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อรชุน กิตติโสภาคย์. (2555). ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อาทิตย์ภัทร วรรณวัฒน์. (2556). ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู
ระดับชั้นมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 17. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.) New York: Harper
Collins.
- Goodman, R. (2003). Using the strengths and difficulties questionnaire (SDQ) to screen for child
psychiatric discipline in a community sample. *Dissertation Abstracts Internation*,
65(10), 1178-A.
- Dobizl, J. K. (2002). *Understanding at-risk youth and intervention programs that help
them succeed in school*. Menomonie: University of Wisconsin-Strout Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Eduction and Psychological Measurement, 30(3), 607-609.
- Teed, C. M. (2002). Meeting student-social and emotional: Elementary teacher perception
of counseling in classroom. *Dissertation Abstracts Internation*, 63(5), 1715-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัย
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

(สำเนา)

ที่ ศธ 6218.8/ ว.0157

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

14 กันยายน 2559

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัย

เรียน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. เค้าโครงการวิจัย
2. เครื่องมือในการวิจัย

ด้วย ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้มีความเห็นชอบให้นิติระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ทำงานนิพนธ์ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ดังรายนามต่อไปนี้ นางสาวกมลวรรณ หยวกทอง รหัส 58920333 งานนิพนธ์เรื่อง ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยมี ดร.ชัยพจน์ รั้งงาม เป็นประธานกรรมการควบคุมงานนิพนธ์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ของนิพนธ์ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) สุเมธ งามกนก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก)
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร 0-3810-2052

โทรสาร 0-3874-5811

(สำเนา)

ที่ ศธ 6218.8/ ว.0157

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

17 กันยายน 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนเต็มรักศึกษา

ด้วย ภาควิชาการบริหารการศึกษา ได้มีความเห็นชอบให้บัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ทำงานนิพนธ์ ซึ่งขณะนี้อยู่ใน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ ดังรายนามต่อไปนี้ นางสาวกมลวรรณ หยวกทอง รหัส 58920333 งานนิพนธ์เรื่อง ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยมี ดร.ชัยพนธ์ รัตงาม เป็นประธาน กรรมการควบคุมงานนิพนธ์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการ เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) สุเมธ งามกนก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร 0-3810-2052

โทรสาร 0-3874-5811

(สำเนา)

ที่ ศธ 6218.8/ ว.0157

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

19 กันยายน 2559

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

ด้วย ภาควิชาการบริหารการศึกษา ได้มีความเห็นชอบให้บัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพาทำงานนิพนธ์ ซึ่งขณะนี้อยู่ใน ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ดังรายนามต่อไปนี้ นางสาวกมลวรรณ หยวกทอง รหัส 58920333 งานนิพนธ์เรื่อง ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยมี ดร.ชัยพจน์ รักราม เป็นประธานกรรมการ ควบคุมงานนิพนธ์ ภาควิชาการบริหารการศึกษามีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อ อำนาจความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

สุเมธ งามกนก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร 0-3810-2052

โทรสาร 0-3874-5811

ภาคผนวก ข

- แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
- ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

คำชี้แจง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งเพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการวิจัยเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับช่วงชั้น ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน จำนวน 44 ข้อ ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ โดยเรียงจากระดับปัญหา มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

ระดับที่ 5 หมายถึง มีปัญหาระดับมากที่สุด

ระดับที่ 4 หมายถึง มีปัญหาระดับมาก

ระดับที่ 3 หมายถึง มีปัญหาระดับปานกลาง

ระดับที่ 2 หมายถึง มีปัญหาระดับน้อย

ระดับที่ 1 หมายถึง มีปัญหาระดับน้อยที่สุดหรือไม่มีปัญหาเลย

นางสาวกมลวรรณ หยวกทอง

นิสิตการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับช่วงชั้น ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความตามสภาพจริง

1. ท่านเป็นครูประจำชั้นในระดับ

☐ ระดับประถมศึกษา	☐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
--	--
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

☐ ต่ำกว่า 5 ปี	☐ ตั้งแต่ 5-15 ปี	☐ ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
---------------------------------------	--	--
3. ขนาดของโรงเรียน

☐ ขนาดเล็ก	☐ ขนาดกลาง	☐ ขนาดใหญ่
-----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาระดับปัญหาในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ด้านตามแนวความคิดของท่าน โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของระดับปัญหาที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยมีเกณฑ์แบ่งวัดค่าในระดับปัญหาเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับที่ 5 หมายถึง มีปัญหาระดับมากที่สุด

ระดับที่ 4 หมายถึง มีปัญหาระดับมาก

ระดับที่ 3 หมายถึง มีปัญหาระดับปานกลาง

ระดับที่ 2 หมายถึง มีปัญหาระดับน้อย

ระดับที่ 1 หมายถึง มีปัญหาระดับน้อยที่สุดหรือไม่มีปัญหาเลย

ข้อที่	ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับของปัญหา				
		5	4	3	2	1
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
1.	ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนและให้ความสำคัญในการดำเนินงานจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล					
2.	ครูประจำชั้นมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล					
3.	ครูประจำชั้นจัดทำข้อมูลในระเบียบวาระของนักเรียนแต่ละบุคคลมีความถูกต้องชัดเจน					
4.	ครูประจำชั้นมีข้อมูลแต่ละด้านของนักเรียนแต่ละบุคคลครบถ้วนทุกด้าน อาทิ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านส่วนตัว					
5.	ความสะดวกในการเดินทางไปเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูประจำชั้น					
6.	ความร่วมมือของผู้ปกครองในการให้ข้อมูลนักเรียน					
7.	ความร่วมมือของนักเรียนในการให้ข้อมูลกับโรงเรียนหรือครูประจำชั้น					
8.	ความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้รับจากนักเรียนแต่ละบุคคล					
9.	ความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้รับจากผู้ปกครองแต่ละบุคคล					
10.	ครูสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์คัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้อง					
11.	ครูสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม					
ด้านการคัดกรองนักเรียน						
12.	ครูนำข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนแต่ละคนมาใช้ในการแบ่งกลุ่มนักเรียน					
13.	ความเป็นมาตรฐานของเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน					

ข้อที่	ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับของปัญหา				
		5	4	3	2	1
14.	ความถูกต้องของผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนในการแบ่งกลุ่มนักเรียน					
15.	การยอมรับผลการแบ่งกลุ่มนักเรียนของผู้ปกครอง					
16.	การรักษาความลับผลการคัดกรองนักเรียน					
ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน						
17.	ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน					
18.	การให้ความสำคัญกับกิจกรรมโฮมรูมของครูประจำชั้น					
19.	ความสม่ำเสมอในการจัดกิจกรรมโฮมรูมของครูประจำชั้น					
20.	ความสอดคล้องในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนกับความต้องการของนักเรียน					
21.	ครูปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาอย่างเสมอภาค					
22.	โรงเรียนจัดกิจกรรมซ่อมเสริมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/ กลุ่มมีปัญหา					
23.	โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนในกลุ่มเสี่ยงให้เป็นกลุ่มปกติอย่างยั่งยืน					
24.	โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ					
25.	โรงเรียนมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน					
ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา						
26.	ครูประจำชั้นได้รับการพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ					
27.	ครูประจำชั้นมีการดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึงและใกล้ชิด โดยเฉพาะนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/ กลุ่มมีปัญหา					
28.	ครูประจำชั้นมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน					

ข้อที่	ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับของปัญหา				
		5	4	3	2	1
29.	ครูประจำชั้นให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในทุกด้าน เช่น การเรียน เรื่องส่วนตัว ฯลฯ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน					
30.	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนานักเรียนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเหมาะสม					
31.	นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตัวครู					
32.	วุฒิภาวะทางอารมณ์ของครูประจำชั้นในการแก้ไขปัญหานักเรียน					
33.	การให้ความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหานักเรียน					
ด้านการส่งต่อนักเรียน						
34.	ความพยายามของครูประจำชั้นในการแก้ไขปัญหานักเรียนก่อนการส่งต่อนักเรียน					
35.	ครูมีการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อการส่งต่อนักเรียน					
36.	ครูมีการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองให้เข้าใจเหตุผล การส่งต่อนักเรียน					
37.	โรงเรียนดำเนินการส่งต่อนักเรียน โดยไม่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีปัญหา					
38.	โรงเรียนติดตามผลการแก้ปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่อง หลังจากรับช่วงต่อจากผู้เชี่ยวชาญจนกว่านักเรียนจะได้รับการพัฒนาไปเป็นกลุ่มปกติ					
39.	โรงเรียนมีระบบติดตามการช่วยเหลือนักเรียนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ					
40.	โรงเรียนมีระบบการส่งนักเรียนกลับคืนสู่โรงเรียน เมื่อนักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเรียบร้อยแล้ว					

ข้อที่	ปัญหาการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับของปัญหา				
		5	4	3	2	1
41.	ครูประจำชั้นมีการจัดทำบันทึกการส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน					
42.	ครูประจำชั้นมีวิธีการในการจูงใจให้กับนักเรียน และยินดีต่อการถูกส่งต่อ					
43.	ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนในการส่งต่อเพื่อช่วยเหลือนักเรียน					
44.	โรงเรียนมีความสม่ำเสมอในการติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น					

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ตารางที่ 28 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามปัญหา
การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1.	.69	23.	.81
2.	.78	24.	.59
3.	.72	25.	.71
4.	.68	26.	.70
5.	.71	27.	.88
6.	.48	28.	.88
7.	.66	29.	.84
8.	.70	30.	.80
9.	.70	31.	.87
10.	.87	32.	.85
11.	.87	33.	.85
12.	.84	34.	.84
13.	.79	35.	.81
14.	.86	36.	.89
15.	.88	37.	.80
16.	.84	38.	.67
17.	.79	39.	.79
18.	.77	40.	.63
19.	.80	41.	.89
20.	.86	42.	.74
21.	.83	43.	.68
22.	.88	44.	.91

หมายเหตุ: ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = .99